

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Andra Kammaren. N:o 17.

Torsdagen den 4 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen rörande *punkten 1* af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Cöster erhöll ordet och yttrade: Herr Talman! Mine herrar! Efter det sakrika och i alla afseenden uttömmande anförande, som vi i dag på förmiddagen hade nöjet höra från Hans Excellens Herr Statsministern, kunde det nästan synas öfverflödigt för en frihandlare att vidare uppträda, så mycket mer som efter allt hvad som nu blifvit yttradt mycket litet kan återstå att säga. Men då jag långt förut begärt ordet och min tur nu kommit, vill jag begagna mig af tillfället för att yttra några ord, som kanske kunna sprida litet ljus öfver den sak, som är under öfverläggning.

Mine herrar! Det finnes vissa satsar, som upprepas så länge, att de slutligen antaga form af en slags trosartikel. Sålunda hör man till exempel oupphörligen upprepas, att Sverige skulle vara ett frihandelsland. Detta är så långt ifrån att vara förhållandet, att det finnes få länder i Europa, som äro så protektionistiska som Sverige. Då man derföre tillskrifver frihandeln vissa näringsars för närvarande betryckta ställning i Sverige, så är det alldeles origtigt, ty någon frihandel hafva vi visst icke. Jag medgifver att stora ändringar och förbättringar under de sista 30 åren blifvit gjorda inom vårt näringslif, men vi hafva dock långt ifrån antagit frihandeln i dess fulla utsträckning. Såsom bevis för detta mitt påstående skall jag tillåta mig påpeka, att vid jemförelse mellan tulltaxorna i Europa Sveriges tulltaxa i afseende på tullsatsernas höghet intager det tionde rummet. Alla de länder, till antalet nio, hvilka jag nu går att uppräknas i den ordning de komma, hafva en liberalare tullagstiftning än Sverige. Jag vill dervid icke nämna Storbritannien och Irland, som nästan icke hafva

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

några tullar å fabrikat alls. Men Schweiz, Holland, Belgien, Tyskland, Italien, Österrike, Norge, Danmark, Frankrike, hafva alla lägre tullsatser än vi. Ryssland och Spanien äro de enda länder i Europa, som hafva högre tullsatser än Sverige. Det är väl sant att på de sista åren Tyskland höjt sina tullsatser, men jag tror ändock att på det hela taget Tysklands tullsatser äro liberalare än våra. Jag tror också, att om vi granska tabellerna öfver införseln i Kommerskollegii berättelse öfver Sveriges handel och sjöfart, vi måste medgifva att våra tullar i allmänhet icke äro låga. Tullen tyckes utgöra ungefär tio procent af värdet af importen. Men då man besinnar, att alla råvaror och alla lifsmedel samt en stor del maskinerier och jernvaror få införas tullfritt, så uppgår importvärdet af de tullpligtiga varorna icke till stort mera än hälften af hela importen; och enligt ett öfverslag, som jag gjort, uppgår tullen å dessa varor till $22\frac{1}{2}$ procent af deras värde. Detta torde vara nog att visa att den omtalade frihandeln icke är något att skryta med. En annan sak, som man hör protektionisterna upphörligt upprepa, är att vi öppna våra portar på vid gafvel och taga emot allt hvad utlandet vill sända, men att utlandet deremot stänger sina portar för våra effekter. Men huru förhåller det sig med detta påstående. Af Kommerskollegii berättelse för 1883 synes, att värdet af vår export sagda år beräknades till 256,000,000 kronor i runda tal. Se vi vidare på den tabell, som innehåller uppgift på fördelningen af denna export, så finna vi att hälften deraf eller varor till värde af 128,000,000 kronor utfördes till Storbritannien och Irland, och å dessa varor har icke betalats ett öre i tull. Vidare utfördes till Norge varor till värde af 9,000,000 kronor, för hvilka icke heller någon tull har blifvit erlagd. Till Danmark utfördes varor till värde af 32,000,000 kronor, till Holland af 10,000,000 kronor och till Belgien af 8,000,000 kronor. Och i dessa tre sistnämnda länder äro våra varor såsom bekant synnerligen väl behandlade och tullsatserna å dem låga. Till Frankrike utfördes varor till värde af 31,000,000 kronor och till Spanien af 4,500,000 kronor. Med dessa två länder ega vi handelstraktater, hvilka tillförsäkra våra varor en god behandling. Totalsumman af dessa siffror utgör nio tiondedelar af hela vår export. Således i stället för att utlandet stänger sina portar för oss, så går $\frac{9}{10}$ af vår export till länder, som antingen låta våra varor införas tullfritt eller der de samma åtnjuta en god behandling. Jag frågar då: skola vi därför att en tiondedel af våra kunder behandla oss illa, lägga tull på de nio tiondedelar som behandla oss väl? Man har äfven talat om reciprocitet. Men skulle denna princip tillämpas finge vi bestämdt nedsätta våra tullar, ej höja dem och jag undrar hvad herrar protektionister skulle säga om det. Det har klagats öfver att vi afslutat handelstraktater. Emellertid hafva dessa traktater visat ett sådant resultat att vi, som nyss nämndes, år 1883 kunde till Frankrike exportera varor till värde af 31,000,000 kronor, under det att vi från Frankrike samma år importerat varor endast till värde af 7,000,000 kronor. Till Spanien exporterades

år 1883 varor till värde af 4,500,000 kronor, under det att importen derifrån uppgick till endast 1,500,000 kronors värde. Det är ju således Sverige, som haft fördel af dessa traktater. Här har också talats om England och dess frihandel samt om Sir Robert Peels motiv. Hvad derom blifvit yttradt har redan blifvit bemött så väl af en ärad talare på malmöbanken som af Hans Excellens Statsministern; och jag behöfver icke tillägga något der till. Men, mine herrar! jag läste häromdagen i en engelsk tidskrift en kort biografi öfver den adle statsmannen John Bright och jag fann uti densamma en skildring, som torde kunna kasta ljus öfver de förhållanden, hvarom här är tal. Bright var fabrikant i Rochester, qvåkare och en mycket religiös man. Han gifte sig ung och efter kort tid förlorade han sin hustru, vid hvilken han var djupt fästad. I sin smärta erhöll han ett besök af Richard Cobden, som fann sin vän tröstlös öfver sin förlust. Han sade då till honom: "Du min vän sörjer öfver förlusten af din hustru; men tänk på de tusentals hem i England, der föräldrarna se sina barn dö af hunger. Stig upp såsom en man och egna ditt lif åt borttagandet af dessa förtryckande tullar, som ruinera arbetarne och göra den fattige ännu fattigare." Och Bright följde detta råd; och han kan nu med stolthet säga: genom min medverkan hafva dessa förhatliga tullar borttagits. Det var således icke Englands flotta och makt, utan det var armodet, nöden i arbetarnes hem, som bortsopade tullarna.

Man påstår att jordbruket är i betryckt ställning. Men de som hafva något att exportera, skola kunna omtala, att det äfven i utlandet är tryckta tider. Söka vi efter orsakerna till de tryckta tiderna hos oss, skola vi finna en mäktigt bidragande orsak vara en minskad afsättning af våra produkter i utlandet, i synnerhet i England. Detta land tager såsom nämndt icke allenast ungefär hälften af våra exportartiklar, utan de pris, som betalas i England, bestämman i allmänhet värdet på våra effekter. England köper mindre än förr, därför att det nu icke kan sälja så mycket och skälet härtill är, att så många länder omgifvit sig med skyddstullar. Om vi gå till roten af saken, finna vi sålunda, att det egentligen är skyddstullarna, som äro orsaken till de dåliga tiderna hos oss. Om man ville fullt konsekvent genomföra protektionisternas åsigt, hvad blefve väl följden? Protektionisternas lära är, att vi skola införa endast råvaror, som vi sjelfva skola förädla. Detta är ju en vacker tanke; men utländingen kan ju tillämpa densamma på oss. Följden häraf blifver, att alla sådana anläggningar, som hos oss finnas för förädling af egna produkter, skulle vi nödgas stänga. Vårt papper, tändstickor, jern och trävaror i förädlad form finge icke längre någon marknad. Så har verkligen förhållandet varit för 30 å 40 år sedan och jag undrar om det var så bra. Huru skulle vi då kunna behålla hela vår arbetarebefolkning? Det är verkligen ett egendomligt förhållande, att om jag t. ex. importerar ull från södra Afrika eller Syd-Amerika eller bomull från Amerika och förädlar det inom landet,

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

så anses detta vara ett mycket fosterländskt företag, som förtjenar att skyddas genom tull och uppmuntras på allt sätt. Men om jag deremot förädclar landets egna råmateriel, t. ex. trä och utför jag såsom papper, tändstickor eller hyflade bräder, då är jag icke fosterländsk, då behöfver jag intet tullskydd. Detta är ju en dubbel orättvisa. Den ena fabrikanten får icke skydd under det den andra erhåller det, äfven om de bo i samma stad; den som förädclar den svenska råvaran får icke skydd, men får dock bidra till de qvota, som lemnas den andra fabrikanten i form af tullskydd. Jag hemställer om detta är rättvist.

Men den fråga, som egentligen nu föreligger, är den om spannmålstullen. Detta tyckes dock i sjelfva verket vara en bisak; det gäller ju nu att ändra signaler, att bryta med ett system. Mine herrar! Jag förstår mig icke alls på jordbruket och hvarken kan eller vill gifva något råd i afseende på dess skötsel. Jag måste tro att det står illa till med detsamma efter de uttalanden här gjorts. Är så förhållandet, är jag för min ringa del villig att gifva min röst för hvarje förslag, som kan göra jordbruket gagn. Jag är verkligen af ren öfvertygelse jordbrukarevän. Men då det blir fråga om *hvad* som skall göras, då är jag af diametralt olika åsigt mot protektionisterna. Deras botemedel är att genom tull höja jordbruksalstrens pris, så att jordbrukaren skall få mera betaldt för sin vara. Jag deremot utgår från den åsigten, att man bör sänka jordbrukarens utgifter, så att han kan få mera för sina penningar. Det är ju gifvet att en varas värde icke är så och så många kronor, utan dess värde består i dess köpförmåga, eller i huru mycket varor jag kan få i utbyte för samma kvantitet. Om jag således kan nedsätta värdet på de förnödenheter en jordbrukare behöfver, så får han ju proportionsvis lika mycket t. ex. för sin råg, som han skulle få om priset vore högre men förnödenheterna i samma mån dyrare. Ty det är i alla fall ytterst ett byte, hvarom här är fråga. Jag säger då: i stället för att lägga på tull, låtom oss borttaga den eller nedsätta den, der den fins pålagd. Utan att här vilja vidröra skyddstullarne — ty jag skattar högt Herr Statsministerns uppfattning, att man i afseende å dem bör gå tillväga med varsamhet — vill jag dock påpeka, att all tull utgår i visst förhållande till varans värde. När nu varorna i allmänhet sjunkit i pris så betydligt som de gjort, då kan det icke vara mer än rätt och skäligt, att tullen nedsattes i samma förhållande. Detta är ju tydligt och klart. Låtom oss derföre nedsätta tullarne och derigenom göra varorna billigare för jordbrukaren.

Vidare säger jag — och i det syftet har regeringen redan vidtagit åtgärder — låtom oss nedsätta jernvägsfrakterna, och detta högst betydligt. Detta är också rättvist, ty jernvägarne få sina materialier, sina stenkol, sina skenor och en hel mängd andra saker, som de behöfva, till mycket lägre pris nu än förr, så att en nedsättning i frakttaxorna blott skulle vara en motsvarighet. Om nu äfven regeringen från sin sida kunde vidtaga någon sådan

åtgärd, att hypoteksräntan kunde nedsättas, vore jag villig att gifva min röst för ett sådant förslag, äfven om sådant skulle medföra en utgift för staten. Jag går ännu längre. Jag säger att om kommunalutskylderna äro så öfverdrifvet tryckande för jordbrukarne, som det uppgifves, hvarföre skulle icke staten kunna lindra dessa utgifter genom att åtaga sig vissa af dem. Om staten icke sjelf kunde öfvertaga t. ex. vägunderhållet, så kunde ju staten lemna vederbörande ersättning därför. Jag vet, att så tillgår i Schweiz och äfven i andra länder. På sådan väg tror jag att man skulle kunna bereda stor lindring för jordbrukarne utan att behöfva pålägga några tullar, hvilket är, såsom vi så många gånger hört sägas, att taga penningar från den ena samhällsmedlemmen och gifva dem åt den andre. Det var också därför som jag tog fasta på Herr Danielsons yttrande. Han sade, och deri hade han rätt, jag erkänner det ehuru frihandlare, då andra näringar hafva skydd, hvarföre skall då icke äfven jordbruket skyddas? Detta är verkligen teoretiskt rätt. Ty då jordbrukaren till följd af skyddstullar måste betala högt för allting, som han köper och förbrukar, då är det rättvist, att han äfven får del af skyddet. Men, mine herrar, två orätt kan icke göra ett rätt, och därför säger jag ännu en gång: låtom oss taga bort tullarne eller nedsätta dem.

Här har mycket talats om det svåra ekonomiska tillstånd, som råder icke blott i vårt land utan i alla europeiska länder, och de stora ekonomiska svårigheter, man öfverallt har att strida emot. Men ingen har velat säga hvad roten är till detta och hvari botemedlet ligger. Jo, roten det är militarismen, militarismen, som utgör olyckan i Europa. Det är dessa ofantliga härar, dessa ofantliga summor, som läggas ned i improduktiva företag, det är de, som förlama handelsverlden och handelsförhållandena; och ingen bot lärer väl komma förr, än en ändring häruti kunnat vinnas.

Slutligen, mine herrar, ännu en sak, som jag ber få lägga Eder på hjertat, då det nu är tal om tullar. Hvad beträffar de i motionen föreslagna tullarne å jern och maskiner, så skulle dessa hufvudsakligen komma att drabba England, d. v. s. det land, som behandlar oss bäst, som släpper in alla våra varor tullfritt och som behandlar våra fartyg alldeles som inhemska. På det landets produkter vill man lägga tull. Ja, vi kunna gerna göra det och jag har varit så länge i England, att jag tror att engelsmännen icke skulle fästa så mycket afseende dervid. För dem är frihandels fördelar så tydliga och klara, att de verkligen icke komma att gå ifrån dem för några åtgärder från vår sida. Men om vi fästa afseende på ställningen i Europa och betrakta de moln, som skocka sig i söder och öster, tro herrarne att det vore skäl för oss att genom handelspolitiska åtgärder af sådan beskaffenhet som här föreslagits, stöta ifrån oss våra bästa vänner; ty såsom en sådan betraktar jag ändock Storbritannien. En annan sak är vårt förhållande till våra grannländer.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Skola vi nu söka uppväcka svårigheter med dem? Vore det icke skäl, om vi se saken från en högre synpunkt, att först draga tillsammans de skandinaviska folken och sedan sluta oss till de anglosachsiska, med hvilka vi hafva så många gemensamma band hellre än att förstöra dessa band genom tullagstiftningen? Vi stå nu framför ett så ödesdigert steg, att jag besvär herrarne att tänka sig väl före, innan de besluta sig för detsamma. Sjelf har jag ingen fördel af frihandeln, men jag har lefvat i ett frihandels land i många år, så att jag haft tillfälle att se de många och stora välsignelser, som frihandeln medför. Med fäst afseende härpå, ber jag, herr Talman, att af innerligaste öfvertygelse få afstyrka Utskottets förslag.

Vidare anförde:

Herr Farup: Herr Talman, mine herrar! Åtskilliga gånger har jag redan haft äran och det stora ansvar att inom dessa väggar deltaga i strider, som inom landet väckt synnerlig oro. Vid dessa striders behandling har jag kunnat få någorlunda fast fotfäste därför, att de hafva afsett att afhjelpa århundradens orättvisor, som i första rummet och mest tryckt på jordbruket. Den strid, som nu utkämpas inom denna Kammare, i denna strid saknar jag detta fotfäste därför, att om de, som öppnat densamma, nu komme att segra, så kunna vi vara förvissade om, att det vore omöjligt förutse, hvarest den skulle komma att sluta. Ty de skola ovilkorligen komma att fortsätta striden, som då kommer att sträcka sig ingalunda till hvad som vore gagneligt men väl till det som är skadligt. Om, såsom en talare på venersborgsbanken yttrade, den skall föra till branten af undergång, vet jag icke, men att den medför olyckor, har jag fullt klart för mig.

Skilnaden mellan finanstullar och skyddstullar är stor. Skyddstullar tillkommo, då man märkte, att man på finanstullar kunde föra en spekulation, som var mycket osund och mången gång ganska vinstgifvande. Jag skulle gerna instämma med talaren på ölandsbanken, som nu tyckes hafva blifvit utpreglad frihandlare, emedan han icke insåg nödvändigheten af skyddstullar. Men jag vill dock för min del säga, att man bör lägga tull på allt, hvad vi kunna undvara men ingalunda på landets första och största behof. Lägg tull t. ex. på champagne och grannlåt, det gör ingen skada, och jag tror till och med att om man bibehåller den för kaffe och socker, så tager nationen ingen skada deraf; men att, såsom han ville, taga bort nästan alla tullar, kan jag icke vara med om, det skulle icke gå an, vår budget skulle derigenom komma i en allt för olycklig ställning.

Han nämnde att mass-skrifter från hans ort inkommit till förman för spannmålstullar. Jag kan nämna att samma förhållande egt rum hvad beträffar norrländska provinser mot skyddstullar. Om man bör gifva den ena skriften företräde framför den andra vet jag icke. Äfven i våra trakter hafva starka agitationer gjort

sig gällande, synnerligast från andans män, för skyddstullar, ehuru dessa säkerligen skulle blifva för Norrland i högsta grad olycksbringande. Att väga alla dylika protester mot hvarandra skulle emellertid blifva ett svårt arbete, hvadan jag tror det är bättre att helt och hållet lemna dem utom räkningen.

Talaren på venersborgsbänken ville bryta med vårt nuvarande system. Ja, deri ligger sjelfva saken. Detta skulle blifva den första projektilen för det nya systemet. Få vi nu spanmålstullar, kunna vi vara säkra om att få tullar äfven i alla andra riktningar. Då framträder spekulationen in extenso; alla, som icke hade skyddstullar för sina tillverkningar, skulle söka få det. Hvarthän bure väl detta? Jo, derhän att vi skola betala skatter till hvarandra undan för undan, hela statskroppen igenom. Nog skulle statskassan komma att stå sig derpå; men att det skulle verka till gagn för folket i allmänhet, tror jag icke. Specielt hvad spanmålstullarne angår ber jag få hemställa till Kammaren, huru vida den lilla spanmålsimport, som Sverige nu har, jemförd med det stora hela, skall kunna inverka i ringaste mån på priset t. ex. i Amerika, Ryssland, Preussen eller de trakter, hvarifrån denna spanmål kommer? Nej icke ett öre! Männe då de sex millioner, som nu äro i fråga, blifva betalda af de länder, hvarifrån spanmålen kommer? Ingalunda, utan vi sjelfva få betala dem. Men hvilka blifva då de bland oss, som skola betala dem? Jo konsumenterna.

Den ärade talarens påstående i går att verkningarna af spanmålstullen här som i Preussen skulle blifva att prisen skulle falla så, att om rågen nu kostar 70 öre pr pund skulle den blifva ännu billigare, t. ex. 60 eller 50 öre per pund, det påståendet, säger jag, tror jag icke på; jag anser för min del att prisen skola stiga, icke falla, och att konsumenterna få betala prisskilnaden. Man säger att detta skall komma jordbruket till godo i de trakter, der sådant drifves; men i de delar af landet, der jordbruk till en mindre del bedrifves, der skulle nyttan blifva negativ liksom ock för dem, som icke alls drifva jordbruk. Dessa senare skulle således blifva tvungna att betala skatt till de förre. Statsministern framhöll detta så klart och tydligt på förmiddagen, att jag icke vidare behöfver beröra det. Säkert är att en stor del af landets befolkning, åtminstone den, som icke idkar jordbruk, härigenom blifver skattelagd till förmån för jordbrukarne. Kan väl detta vara rättvist? Vi veta alla hvilket kompakt motstånd det mött att åstadkomma en reform i de orättvisa skattebördor, som hittills tryckt vissa delar af landets jordbruk, och vi veta äfven från hvilket håll detta motstånd i synnerhet visat sig; men märkvärdigt nog har från samma håll nu förmärkts en ganska stor ömhet om just detta jordbruket. En sådan ömhet har från det hållet förr icke visats jordbruket; men den hjälpen, som nu erbjudes, den undanbedes. Detta är ett förhållande, som jag tror vara förtjent af uppmärksamhet. Att tala om reciprocitet gent emot de stora spanmålsproducerande europeiska länderna och Amerika, anser jag

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

icke heller vara på sin plats, ty då vi icke kunna inverka något på prisen der, så kan icke heller reciprociteten medföra åsyftad verkan. Jag har vidare hört talas om att påläggandet af spanmäls- och mjöltullar skulle hafva till ändamål att underlätta möjligheten att skaffa arbete. Jag vill då framhålla t. ex. qvarnegarne. Efter den nu föreslagna tullen skulle en qvarnegare, som på sin höjd sysselsätter 10 personer och förmaler omkring 100 säckar mjöl om dagen, få ett tullskydd af åtminstone 100 kronor dagligen, d. v. s. 10 kronor för hvarje arbetare, som han sysselsätter. Vinsten är icke liten och äfven jag skulle önska att kunna framkomma med en motion, på hvilken, om den ginge igenom, jag kunde förtjena 10 kronor om dagen på hvarje arbetare jag sysselsätter. De siffror jag nu nämnt äro icke öfverdrifna, ty jag antager att en qvarn här i Sverige skall kunna byggas och drivas under enahanda villkor som i utlandet; hvadan tullen ensam skulle göra denna förtjenst af 100 kronor om dagen på en liten qvarn, och så säger man: vår qvarnindustri hotar att gå under, om man icke får detta tullskydd.

Äfven jag tror att eländet — men detta ord är måhända för starkt — betrycket i landet är ganska stort, men deremot tror jag icke att det är så svårt, som man gerna vill utmåla det, ty hvad tullintraderna beträffar, så hafva de icke minskats utan tvärtom ökats. Ett land, som icke kan konsumera något, måste befinna sig i betryck, men ett land, som importerar och konsumerar så mycket som Sverige gör, kan väl ingalunda vara nära sin undergång, så som man här velat påstå. Jag tror visserligen att detta tryck finnes och jag skulle vilja vara den första att afhjelpa det, om man endast kunde anvisa lämpliga medel dertill. Hvad, som framkallat dessa klagomål för ögonblicket, det är den allt för nödvändiga reaktionen i affärsförhållandena efter år 1876. De olyckliga åren 1872—1876 hafva mycket mera än den nuvarande ställningen bragt vårt land till undergångens brant — som en talare uttryckt sig —, då ökade vi vår konsumtion och våra behof mera än produktionen var i stånd att ersätta och följden blef att tillgångarne icke kunde motsvara hvars och ens fordringar, och då skrika vi alla öfver de dåliga tiderna; men att hjälpa på det sätt som nu är föreslaget, det är i hög grad orättvist och skall aldrig föra till målet, utan endast komma åstad stridigheter, då alla naturligtvis vilja blifva hulpna på andras bekostnad, och att bereda dessa strider, derom vill jag icke vara med.

Den sociala frågan, — som man äfven velat kalla arbetarefrågan — har vida större betydelse än de fleste föreställa sig; vi kunna icke undgå påtryckningar af denna rörelse, som allt mer och mer gör sig gällande öfver snart hela den civiliserade världen. Klart är ock, att vilja vi lägga tullar på arbetarnes lifsförnödenheter för att se oss sjelfva till godo, då äro vi på orätt väg. — Låtom oss icke oförståndigt arbeta denna rörelse i händerna.

Det yttrades i går, jag tror af en talare från elfsborgsbanken, något om norrländingarnes tacksamhetsskuld. Jag för min del

erkänner mycket gerna, att norrländingarna hafva från det öfriga Sverige åtnjutit mycket, gerna erkänner jag detta; men då man vill framhålla denna tacksamhetsskuld på ett sådant sätt att man säger: hädanefter skola I, norrländingar, i tull till det öfriga Sverige, såsom siffrorna vid en noggrann beräkning utvisa, erlägga cirka 1,740,000 kronor, då få anspråken på tacksamhet en ganska egen färg. Af de 6 millioner, som nu är fråga om att pålägga en del af Sveriges befolkning, komma 1,740,000 att drabba Norrland, därför att detta landskap har att införa jemförelsevis vida mera spannmål än det öfriga landet. Men Norrland har endast 14 % af hela Sveriges befolkning. Dessa 14 % af befolkningen skulle således bära en ny börda af 1,740,000 kronor, som utgör 35 % af hela den nya tullbördan. Men — jag upprepar — det kan aldrig vara rättvist att ålägga en del af befolkningen, en mindre del, en så ojemförligt större skatt till staten, och lär icke kunna mötas med någon synnerlig tacksamhet från norrländingarnas sida.

Få af herrarne torde hafva ätit barkbröd. Ni tro icke att det fans en tid, då man spisade sådant, men *jag* har sett det och smakat det. Säkert är att arbetslösheten i Norrland är lika stor som i det öfriga Sverige och kunna vi vilja fördyra brödet för norrländingarna utan att på samma gång utfinna något sätt för dessa att befria sig från den brist, som på somliga trakter blir en följd deraf?

En ärad talare från Stockholms län började sitt anförande med en syndabekännelse och slutade det med en bön om bifall till dessa tullar. Jag ber att i rättvisans och billighetens namn få till Kammaren framställa en varm bön om afslag på dessa spannmålstullar.

Herr Hammarberg: Herr Talman! Då jag vet att ännu 40 talare anmält sig, anser jag det som en skyldig uppmärksamhet mot Kammaren att vara så kort som möjligt. Jag skulle kunna inskränka mig till att blott angifva huru jag kommer att votera, men det skulle möjligen kunna tagas som likgiltighet för den stora fråga, som föreligger, och jag skall därför med några få ord nämna att frågans djupa betydelse af mig är välkänd och erkänd. De många uttalanden som kommit från åtskilliga håll af vårt land, hafva icke kunnat med likgiltighet mötas af någon. Äfven jag har följt frågan med all möjlig uppmärksamhet; men jag har uppskjutit att uttala mig, för att få höra andras uttalanden, för den händelse jag deraf skulle kunnat röna någon förändring i min åsigt. Då detta emellertid icke varit fallet, vill jag icke ytterligare upprepa några af de mångfaldigt yttrade skäl, som här framförts, då jag kommer att yrka afslag på Utskottets betänkande. Jag vill endast nämna att det mest talande skälet för mig att i denna fråga motsätta mig Bevilnings-Utskottets förslag är det förhållande, att jag finner den föreslagna tullen komma att med synnerlig orättvisa drabba en stor

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

del af vårt land, såsom till exempel Norrland och andra viktiga delar af riket. Jag kan icke förlika mig med denna orättvisa och yrkar på grund deraf afslag å Bevillnings-Utskottets hemställan.

Herr Gunnar Eriksson: Jag har icke begärt ordet i den föreställning, att jag kunde med hvad jag hade att säga rubba någon öfvertygelse, men jag kunde ändock icke underlåta att begära ordet, då jag i gårdagens plenum hörde en af Bevillnings-Utskottets egna ärade ledamöter med mycken tvärsäkerhet yttra, att spannmålstullar skulle vara till nytta för alla så väl stora som små landtbrukare. För att bevisa detta talade han om en af sina grannar, som hade en stor barnskara, 18 tunnland åker, en mager beteshage och ingen äng. Han sade, att denne man skulle blifva utfattig, om ej spannmålstullar infördes. På hvilket sätt tull på spannmål skulle hjälpa hans granne fick man icke närmare veta. Med samma rätt, som den ärade bevillningsutskottsledamoten talade om en sin granne, kan jag tala om mina grannar, men jag skall icke tala om endast en af mina grannar, utan om mina grannar länsvis. Men på det att jag icke må beskyllas för att framkomma med uppgifter, som jag icke kan stå för, så vill jag åberopa Konungens Befallningshafvandes årsväxtberättelser för år 1885. Konungens Befallningshafvande i de norrländska länen säga i nämnda berättelser:

För Gefleborgs län:

att höstsåden i allmänhet lemnat medelmåttig afkastning, men flerstädes af mindre god beskaffenhet;

att vårsåden, i de flesta orter skadad af frost eller nederbörd och, synnerligast hvad hafren beträffar, skördad till grönfoder eller ännu utestående å fältet, under ringa utsigt till mognad och fördelaktigt bergningsväder, synes gifva ovanligt klen skörd;

att potatisen i flere trakter ännu qvarstår omogen i åkern samt i de orter, der den upphemtats, befunnits inom åtskilliga socknar god, inom andra åter mer eller mindre tillfredsställande, allt efter den besädda jordens olika beskaffenhet af sand- eller lermylla;

och anser på grund häraf Kongl. Maj:ts Befallningshafvande det allmänna omdöme om årets skörd i länet böra gifvas, att densamma utfallit under medelmåttan.

För Vesternorrlands län:

att, efter en långvarig kall vår, under sommaren rådt en för växtligheten och bergningsarbetet regnig och ogynsam väderlek, som, synnerligast inom Norra Ångermanland, åtföljts af tidig höst med starka nattfroster;

att höstsädet, som uteslutande utgöres af råg, kan antagas hafva lemnat en skörd under medelmåttan;

att korn, ortens hufvudsäde, hvarå missväxt på flera ställen i Norra Ängermanland inträffat och hvilket inom öfriga fögderier delvis blifvit frostskaadt, synes gifva en ovanligt klen skörd;

att hafre, som dock mindre allmänt odlas, ej hunnit mogna, utan bergats som grönfoder;

att såväl potatisskörden, som öfriga rotfrukter, af hvilka kålrötter egentligen utgöra föremål för odling, lemnat ringa afkastning af merendels dålig beskaffenhet;

och anser på grund häraf landshöfdingeembetet sig böra uttala det allmänna omdömet om årets skörd inom länet, att den samma utfallit betydligt under medelmåttan.

För Jemtlands län:

att rågskörden utfallit *under medelmåttan* och blifvit delvis skadad af frost eller väta under inbergningen;

att kornet, länets hufvudsäde, endast till en obetydlig del mognat och bergats väl, hvaremot största delen skurits omoget, på sina ställen skadats af frost samt genom den ovanligt regniga hösten delvis blifvit förstördt vid bergningen; och är en betydlig del ännu icke inbergadt. Skörden af detta säde kan betraktas som *missväxt*;

hafre, blandsäd och *ärter* hafva skurits gröna och bergats till foder;

potatis har lidit af den regniga sommaren, så att kvaliteten är svampig och dålig, och skörden i sin helhet *under medelmåttan*;

att befolkningen icke af den har tillräckligt till föda.

För Vesterbottens län:

Till följd af sen vår och tidiga nattfroster har säden, då den afbergats, i allmänhet varit omogen och frostskaadt samt lemnat en skörd *betydligt under medelmåttan* och närmande sig till missväxt.

För Norrbottens län:

Kornet, ortens hufvudsäde, hvarå total missväxt i de nordligaste lappmarkssocknarne inträffat och hvilket i öfriga socknar delvis blifvit frostskaadt och omoget, synes gifva en ovanligt klen skörd, som torde böra betecknas såsom *nära missväxt*;

Rågen, som endast sparsamt odlas, hufvudsakligen i kustlandet, har lemnat en skörd *under medelmåttan*;

Hafren, som likaledes ännu odlas obetydligt och hufvudsakligen såsom grönfoder, har knappast någonstädes hunnit mognad, men såsom foder lemnat *medelmättig skörd*;

Potatisen har lemnat en afkastning *långt under medelmåttan* af i allmänhet småväxt men någorlunda god beskaffenhet;

Öfriga rotfrukter, som icke odlas i nämnvärd mängd, hafva gifvit en skörd *nära missväxt*.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts)*

Angående
införande af
spanmål-
stullar.
(Forts.)

Konungens befallningshafvande anser på grund häraf det allmänna omdöme om årets skörd i länet böra gifvas, att densamma utfallit långt under medelmåttan.

Under sådana förhållanden, då en stor del af landet lidit missväxt, kan väl ingen rimligtvis påstå, att spanmålstullar skulle vara till nytta för den del af vårt lands befolkning, hvarom åberopade Konungens Befallningshafvandes årsberättelser handla. Och huru den ärade talaren och de med honom liktänkande vilja förklara, att spanmålstullarne skulle vara af nytta för den arbetande befolkningen i allmänhet, som för sin utkomst behöfver påräkna en så billig utkomst som möjligt, det återstår ännu att visa. För min del kan jag icke i frågan om spanmålstullarne se annat än ett försök att förvärfva fördelar åt de större jordegarne, hvilka fördelar efter min uppfattning skulle komma att blifva sten på bördan för dem som lidit missväxt och den arbetande befolkningen, som måste köpa sina behof af spanmål. Jag kommer, Herr Talman, att rösta afslag på Utskottets hemställan.

Herr Joh. Ohlsson: Hvad kan vara mer att säga i denna fråga — detta är troligtvis flertalets tankar inom sig — och särskildt hvad kan han hafva att säga, som ju redan gifvit sin mening i frågan till känna, samt då det från statsrådsbänken i dag så sakrikt och utförligt är anfördt hvad som kan anföras för bibehållande i hufvudsak af det system vi hittills under några årtionden fortgått på? Och dock torde det kunna vara ännu något att säga. Icke tror jag att det skall lyckas mig att öfvertyga någon, ty den som anser skydd af tull såsom en dogm, den låter lika litet som någon annan, hvilken fäst sitt åskådningssätt vid en dogm, öfvertyga sig, och lika litet *den*, som enfaldigt tror på en sådan dogm; hvarje tal mot dogmens ofelbarhet är för honom kätterskt, och en afhandling, hvari han anar att något sådant kätterskt kan förekomma, vågar han icke läsa, emedan han fruktar att af bevisen deri blifva rubbad i sin tro. Icke heller kan man öfvertyga yrkesprotektionisterne, hvilka lyckligtvis mycket sparsamt torde hafva vunnit inträde här, men hvilka dock vilja göra sina meningar gällande, icke därför att det är en öfvertygelse hos yrkesprotektionisten, utan därför att det är den mening han förfäktar, och minst mottaglig för skäl är han *nu*, då konjunkturerne befinnas vara goda för att vinna framgång åt en sådan mening. Som sagdt, att öfvertyga någon är icke min förhoppning, men jag anser det vara min pligt såsom representant — icke blott en skyldighet mot Stockholms valmän, som satt mig hit, utan en skyldighet såsom en af representanterne för svenska folket — att uttala min mening mera utförligt nu, än förlidet år, på det att mitt samvete må kunna säga mig, att jag icke underlåtit något och icke gjort mig saker till något, hvarigenom min ringa person i någon mån blefve medansvarig för ett beslut, som skulle leda till brytning med det nu bestående.

Det har från en kamrat på stockholmsbänken redan vid remissen af en tullmotion framstälts en uppmaning till tullvännerna att visa på det land, der skyddstullar hafva verkligt och varaktigt förbättrat näringarnas ställning, men ännu har det icke lyckats någon att visa på det landet. Bevillnings-Utskottet likasom åtskilliga talare här hafva väl antydtt, att ett sådant land skulle vara Tyskland, men beviset för den lyftning åt näringarna, som tullskyddet gifvit, inskränker sig till — en förmodan. Man åberopar åren 1880 och 1881; då skulle arbetslönerna i Tyskland hafva stigit, emedan industrien haft behof af ökade arbetskrafter och sålunda kunnat lemna arbete åt ett större antal personer. Men hvarför går man icke längre fram i tiden? Hvarför icke tala om de sista åren? Tyskland ligger ju oss så nära, att vi hvarje dag hafva underrättelser derifrån, så att det icke är svårt att få veta, huru det nu står till der. Att det skulle blifva en skenbar lyftning strax efter den skyddande tullskattens införande, är klart, och det helt enkelt till följd af spekulationer. Ty hvarje förändring i ett ekonomiskt system medför spekulationer, grundande sig på denna förändring, och särskildt är införande af ett tullskydssystem eller ökande af förutvarande skyddstullar egnadt att framkalla sådana spekulationer. En allmän spekulationsanda gjorde sig således gällande de två första åren efter tullskyddets återinförande i Tyskland, men en reaktion har redan inträdd. Nu äro de skyddade näringarna, fabriks- och jordbruksnäringarna, så att säga i lufven på hvarandra. Slutet på detta är icke svårt att utträkna; och uppenbart är, att icke komma näringarna att vinna något derpå. Man har förut pekat på Amerika, men man drager sig nu mera för att göra det, ty underrättelserna derifrån låta icke så gynsamma för skyddets vänner. Det borde också icke vara för dem, som stält sig i spetsen för en systemförändring här, obekant, hvad Förenta Staternas president yttrade i sitt budskap till kongressen, som samlades i slutet af förlidet år. Han erinrade nemligen då, hurusom det icke var *tillbörligt* att regeringen upp- bure större statsinkomster än som motsvarade statens behof. Han erinrade äfven om orsaken, hvarför tullinkomsterna måst anlitas, såsom en mycket gifvande källa *för fyllande af statens oundgängliga behof*, och kom derifrån till den slutsatsen, att, om man vid sådant behof nödgats höja tullarne, man äfven måste se till att de blifva sänkta i den mån behofven minskats, men att man, frän- sedt olika meningar om *fri handel*, måste gå försigtigt och var- samt till väga gent emot det bestående, ty det går icke an att hastigt rubba stödet för stora näringar, som grundats på tilliten till tullsystemets skyddande verkningar. Men, som sagdt, han an- ser det alldeles nödvändigt att sänka denna skatt; och på fråga huru detta skall ske, svarar han: jo, naturligtvis först och främst genom att sänka tullen på lifsförnödenheter, hvarigenom hvarje medborgare, hvarje enkel familj sättes i tillfälle "att tillgodogöra sig ett större eller mindre mått af sparsamhetens kraf"; och han föreslår således nedsättning i införselstullen å lefnadsförnödenheter.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Så med Amerika såsom exempel. Då nu äfven vår statskassa är så fylld, att man icke behöfver belasta de skattdragande med så stora belopp som hittills, böra vi ju gå i motsatt riktning mot hvad här föreslås och, i stället för att höja, sätta ned vår tullbevillning. Det vore rim och reson, och framför allt *det vore grundlagsenligt*. Man har klokt nog undvikit att peka på Ryssland, detta protektionismens hemland. Mine herrar, här talas om *nöd!* Men ville någon göra sig besvär och företaga en tur till Ryssland och der studera de förhållanden, hvori den ryska bonden och arbetaren lefva, skulle han helt visst få ett klarare begrepp om *nöd* och ett föga gynsamt begrepp om skyddssystemets verkan med hänsyn så väl till jordbruket som öfriga näringar. Mine herrar — i Ryssland har i årtal letats och letas ännu förgäfvos efter chefen för den anarkistiska rörelse, som der pågår; och förgäfvos lär man äfven fortfarande få leta, så länge man icke fattar hvem denne chef är. Det är ingen personlighet, det är *nöden*.

Om vi från Ryssland leda tanken — på sätt ämnet lätt föranleder — till ett annat mycket märkvärdigt land, jag menar Kina, så, hvad menen I, mine herrar, det är som gör att kineserne, hvilka icke tro sig blifva saliga, om de ej efter döden få hvila i sina faders jord, likväl till så stor mängd öfvergifva sin sålunda mer än kära fosterjord för att strömma till Amerika samt föredraga att stanna och äfventyra att dö der, och detta i trots af det hån och det förakt, hvarför de äro utsatta, trots att man söker drifva dem derifrån som hundar? Jo, det är *nöden*, som drifver dem bort från deras hembygd och som väntar dem, om de vända åter. Och likväl kan ingen påstå, att Kina saknar yttre skydd för sina näringar!

Men, säger man, i England — frihandelns land — råder äfven *nöd*. Om ock herrar protektionister anse för katterska alla uttalanden och skrifter, der icke deras åsigt hyllas, och därför mer eller mindre ignorera dem, tycker jag de likväl borde göra sig förtrogna åtminstone med sina egna apostlars skrifter. Jag har i min hand en sådan skrift, som med rätta tillmättes mycken betydelse. Den heter: "**Sveriges handelspolitik, vidräkning och reform**" och har till författare signaturen "*Di*". Deri beskrives hvad orsaken är till *nöden* i England. Jag vill i förbigående nämna, att han, hvad angår den brytning med protektionismen som på 1840-talet skedde i England, säger att det var *nöden*, som dref landet dertill. I sin redogörelse sedermera för orsaken till den fortfarande *nöden* säger han — herrarne kunna sjelfva öfvertyga sig om riktigheten af mitt referat — att det är omöjligheten för arbetaren att få sin egen jordtorfva, som drifver honom till fabriksdistrikten och städerna och att der föredraga svält och elände framför att tyranniseras af hårda jorddrottare och af dem utsugne arrendatorer. Det är signaturen "*Di*" som yttrar detta, på samma gång han tillskrifver uteslutande jordlagarne det usla tillstånd, hvori jordbruket i England för närvarande skall befinna sig. Samme författare, som bör anses såsom en auktoritet bland skydds-

vännerna, beskriver äfven hvad nöd vill säga. Han omtalar bland annat huru tillståndet var efter Carl XII:s regemente, och han erinrar, att ett rusthåll då kunde köpas för en häst eller en tunna hvete. Kan man kanske säga, att jordvärdet sjunkit sedan den tiden? Men vi behöfva icke gå så långt tillbaka. Med anledning af ett yttrande från blekingebänken i går afton ber jag att få med några officiella rader erinra om tillståndet för några tiotal år sedan i Blekinge, icke blott i fråga om en bonde med många barn utan med hänsyn till befolkningen i allmänhet. Konungens Befallningshafvande i Blekinge län yttrar nemligen å sidan 4 i sin femårsberättelse, daterad den 30 December 1851, följande: "Valståndet hos allmogen och de egentligen arbetande klasserna befinnes ungefärligen på samma punkt, som vid förra berättelsens afgifvande, och har under den korta tidrymd af endast trenne år, som denna berättelse omfattar, icke kunnat undergå någon märkbar förändring, helst inga dertill särskildt bidragande orsaker inträffat. Flertalet bland allmogen är skuldsatt och saknar kraft likasom i många fall tillräcklig omtanke, att sköta landthushållningen så, att största möjliga afkastning deraf må erhållas. Dagspenningen för arbetarne är låg, vanligen 28 skilling för man och 18 skilling, allt riksgälds, för qvinna; och detta, i förening med bristen på omtanke samt ofta nog äfven på arbetshåg, gör arbetarens ställning i allmänhet fattig och betryckt." Vidare omtalas der lagsökningars oerhörda antal o. s. v. Med ett ord, det är målningen af en nöd, som var så stor, att det betryck, hvar öfver man nu ej utan skäl klagat, icke kan anses dermed jämförligt. Detta skrefs dock 1851, då det fans tullskydd äfven för spannmål. Gå vi till flera andra län, så låter det vid denna tidpunkt icke bättre. Men hvad som är synnerligen karakteristiskt, och som jag rekommenderar hos vännerna af skyddadt arbete att studera, det är, att från nästan hela landet framhålles år efter år, i berättelse efter berättelse, att folkökningen vore större än att den motsvarade respektive provinsers förmåga att producera lifsmedel, och deri såge vederbörande Konungens Befallningshafvande något högst bekymmersamt. De sökte äfven efter utvägar att förekomma folkökningen, hvarigenom dessa missförhållanden skulle kunna afhjelpas. Jag skall icke besvara Kammarens ledamöter med uppläsande af mera ur dessa officiella handlingar; herrarne kunna sjelfve läsa dem och finna, att så långt tillbaka som åren 1840 och 1841 omtalas samma förhållande. Man klagade redan då öfver att folkökningen var för stor i förhållande till jordens produktionsförmåga. Men, mine herrar, det finnes säkerligen många här, hvilka i likhet med mig varit med om, då en besuten och i allmänhet väl burgen bonde saknat bröd. Så var förhållandet i mitt hem. Der saknades under "Olsmesskroken" bröd i nära två månader på 1840-talet och det två år i rad. Man fick till ersättning nöja sig med halfväxt potatis, ty en tunna råg kostade 40 kronor, och penningar saknades. Köpte man en tunna på kredit, så fick man förbinda sig att återlemna 3 eller 4 tunnor af den

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
inbringande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

väntade knappa skörden. Då vi barn klagade öfver bristen på bröd, så omtalade far och mor, huru förhållandena varit än svårare i deras barndom, och farmor tillade, att det funnits en tid, då potatis ej fans och då man var glad, om man till följd af kunglig gunst och nåd kunde få köpa en liten påse "kronmjöl". Jag förstod icke då hvad som menades med kronmjöl. Men jag har sedan tagit reda derpå. Det var sådant mjöl, som från kronans förråd "*nådigt*" utdelades till folket, för att det icke skulle svälta i hjel. När den beslutne bonden var så nödstäld, så kan man förstå att hos dem, som ej hade någon teg att skörda af, rådde obeskripligt elände. Derfor, när man nu med öfverfyllda förråd talar om nöd och säger att den aldrig varit större förut, så är detta icke sant. Och när man vidare säger, att det icke finnes någon förhoppning att komma ur det närvarande betrycket, tyckes man icke hafva lärt något af historien, icke ens den vi sjelfva upplefvat. Erfarenheten visar dock, att kriser och goda konjunkturer vexla alldeles som årstider, som dag och natt. Om herrarne studera dessa förhållanden närmare, skolen I finna, att tidrymden mellan de mer eller mindre kända kriserna i regel är 11 eller 19 år, eller skilnaden deremellan, 8 år. Om detta beror på jordens ställning i förhållande till solen och till drabanten månen, på det spørsmålet vill jag icke inlåta mig. Men det tyckes vara vissa naturlagar, som verka så att kriser återkomma. Att de nästan regelbundet lika naturligt hafva en öfvergång, det har ju erfarenheten visat; därför är det orätt att misströsta för mycket; och eftersom *tullskydd* ej kunnat hindra men väl befordra kriser och nöd, så är det orätt att *deri* söka hjälp.

Man säger att tullen icke skall fördyra spanmålen och brödet och således ej öka betrycket; det sade man i fjol och detsamma har man äfven sagt i år. Och hvarför? Jo, man håller ännu fast vid den orimliga satsen, att det är den utländske producenten, som får betala tullarne, men man tillägger i samma andedrag, att alla länder i Europa, med undantag af England, hafva tullar. Hvem blir det då som får betala? Jo, naturligtvis England, ty de andra länderna, som hafva tullar, draga deraf endast statsinkomster. Men om nu Englands statsmän skulle komma under fund med, att deras land så blifvit satt i sticket, kunde ju hända, att äfven de mest inbitne frihandlare vid styret och i parlamentet funne sig nödsakade att åsätta tullar. Är satsen riktig, skulle den ju hafva sin giltighet under alla förhållanden, men hvem skulle väl i sistnämnda fall betala den i alla statskassor ingående tullen, om icke möjligen vår omnämde drabant? Af den handelsbalans, som nu så lång tid uppstått på hela jorden, bör han hafva samlat så stora kapital, att det icke är för mycket begärddt, att han lemnar något tillbaka; men frågans allvar medgifver intet skämt. Man ser i alla fall häraf, till hvilka orimligheter de grundsatser leda, som man hör uttalas från skyddsvännernas sida till försvar för protektionismen.

Nu skall jag öfvergå till att se saken från rent praktisk syn-

punkt och med hänsyn till några påtagliga följder af ett bifall till Bevillnings-Utskottets förslag. Man vill lägga tull på råvaran spanmål och på *halffabrikatet* mjöl, men man vill icke fördyra brödet, säger man, och därför skall man icke lägga tull på det-samma, på *helfabrikatet*. Det var tvenne talare här i fjol, Herr *Johan Johansson* från Stockholm och Herr *Thorburn*, hvilken senare icke numera tillhör Kammaren, som båda gjorde Kammaren uppmärksam derpå, att ett sådant tullsystem kunde leda derhän, att våra grannländer Norge och framför allt det företagsamma Danmark kunde baka torrt bröd och skicka det öfver hit. Vi få för öfrigt ej glömma, det vi hafva att räkna med utidens uppfinningsförmåga, företagsamhet och kommunikationer. Det låter därför ganska väl tänka sig, att, om man i den amerikanska vestern funne sig lida minskning i sin spanmålsafsättning, man der kunde räkna ut, att det vore fördelaktigt att med tidsenliga maskiner tillverka bröd för export och skicka sådant öfver till Sverige och andra länder, som icke hade tull på bröd. Visserligen skulle man härigenom slagta alla våra bagare, som baka spisbröd — de som baka finare brödsorter eller så kallade lyxbröd hålla sig nog uppe ändå — men icke nog härmed, *det svenska arbetets vänner* skulle på detta sätt lyckas döda den enda hemslöjd, som ännu är allmän i landet, nemligen *bakning i hemmet*. Det kunde sålunda inträffa, att den nu brukliga klikakan af tjockskalig svensk säd förvandlades till den mest finsigtade hvetebröds-kaka från Amerika, och — märken det — prisbilligare än det vanliga rågbrödet. Jag undrar just, huru våra spanmålsproducenter skulle finna sig i en sådan förändring. Vidare vill man nu lägga tull på fläsk. Detta hör väl egentligen icke hit, men jag ber att få säga några ord derom för sammanhangets skull. Fläsktullen kunde föranleda dertill, att i den amerikanska hvetekakan äfven inbakades fläsk, och då kunde väl arbetarne och andra, som måste lefva billigt, ej annat än blifva våra protektionister mycket tacksamme, ty en hvar, något kunnig i köksbestyr, vet ju huru lätt det är att värma och mjuka upp en dylik kaka till den mest delikata anrättning, som tillika är mycket närande. Men när sådant inträffar, så lägger man väl helt enkelt införselstull på bröd och fläskkakor. Måne äfven detta kan ske utan att fördyra dessa lifsmedel och utan invändning från dem, som fått smak för finare bröd? Det går dock för sig att beskatta brödet, men Danmark gör det icke, och vi kunna icke hindra jorden att bära säd eller odlaren att bereda användning därför. Vi hafva nu en industri, som håller på att blomstra upp, det är smörberedningen och i sammanhang dermed svinafvel eller fläskberedning. Det låter ju mycket väl tänka sig, att Danmarks folk eller andra grannar, om vi lägga tull på spanmål, begagna sig af fördelarne att tullfritt införa billig spanmål från Ryssland, Amerika och andra länder och sålunda ytterligare uppdrifva sin kreatursstock, sin smörberedning och svinafvel, så att de fylla vår marknad i utlandet, der vi, som genom tullar fördyrat foderämnen och öfriga produktionskostnader, ej kunna

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

konkurrera. Vi få då sitta och se på huru dessa grannar på vår bekostnad begagna sig af de fördelar, nutidens billiga spanmålspris och lättade samfärdsmedel m. m. bereda dem, under det vi genom vårt tullskydd qväft våra förnämsta och naturligaste binnärningar till jordbruket. Jag tror därför, mine herrar, att vi böra noga tänka oss för, innan vi vidtaga en sådan åtgärd, som nu är ifrågasatt.

Innan jag slutar, kan jag icke annat än uttala min förvåning deröfver, att då man hör talas om svenskt jordbruk, synes man i stället mena den svenska jordens nuvarande innehafvare, och då man talar om spanmålsodling, menar man endast råg och hvete samt något korn, men deremot aldeles icke hafre, som skall vara ett mindre ädelt sädeslag, påstår man. Jag har dock af erfarne jordbrukare hört försäkras, att en tunna hafre kan här produceras för 6 å 7 kronor, under det att produktionskostnaden för en tunna råg går till 12—14 kronor. Den tid synes allt mer och mer närma sig, då man emot den svenska hafretunnan för 6 kronor kan jemnt om jemnt byta till sig en tunna bästa råg, värd minst 12 kronor. Detta skulle vara en nationalförlust, säger skyddsvännen, emedan penningarne för rågen gå ur landet. Det påståendet är dock icke heller riktigt; det är ju icke penningar, utan "oädel" hafre, som går ut ur landet och gör guldets tjänst. Genom ett sådant byte vinna vi för hvarje tunna minst 6 kronor till landets förmån; men ändå kommer, i förbigående sagdt, vår handelsstatistik att visa en balans på 4 kronor, ty den exporterade hafren, som kostar oss 6 kronor, tages väl upp till högst 8, men den importerade rågen deremot tages upp till sin produktionskostnad här, eller minst 12 kronor, och dock bytte vi jemnt om jemnt. Det är på detta sätt den orimligheten uppkommer, att hela jorden sammanlagdt får en stor handelsbalans; och det är i denna orimlighet, tillämpad på eget lands varubyte med andra, protektionismen söker sitt bästa bevis för bytets skadlighet och tullarnes nödvändighet.

Jag skall nu tillåta mig yttra några ord om den här ifrågasatta systemförändringens politiska betydelse. Jag har en särskild anledning dertill, emedan, då jag vid remissen af den stora tullmotionen tog mig friheten yttra, att man för 30 år sedan hissade frihetens fana högt, detta mitt yttrande förhånades af en representant, af hvilken man borde hafva rätt att vänta bättre. Jag förstår icke hvilket själfmedvetande inom honom gör, att för hvarje gång ordet frihet nämnes här i Kammaren, tyckes han känna ett styng i hjertat. Hade jag talat om handelsfrihet, skulle det kanske ansetts lika naturligt som tal om frälsfrihet och dylikt. Men jag menade något mera; och jag vill visa att uttrycket var fullt berättigadt, att det är från tidpunkten 1856—1857, som tillämpningen af frihetens grundsatser blef mera allmän i Sverige. Det var då som protektionismens udd bröts, det var början; derpå följde konventikelplakatets upphäfvande 1858; från 1862 daterar sig kommunernas själfstyrelse, från 1864 den fria näringsförfattningen;

och I, mine herrar, som sitten här, bören väl icke hafva glömt 1866 års riksdagsordning, o. s. v.; allt under ledning af *männen* för det *system*, som man nu vill bryta. Jag tror således att man har rätt att säga, att för 30 år sedan frihetens fana hissades högt eller nära toppen, på samma gång antydande, att en återgång i det ena kan åsyfta samma rörelserigtning i det andra.

Till sist vill jag säga några ord om betydelsen af den folkopinion, som på senaste tiden låtit höra sig. Man har satt mycket stort värde på den protektionistiska opinion, som, tack vare det planmessiga *uppförande* och *löftesgifvande* sätt, hvarpå den satts i scen, åberopats såsom allas; men man ond göres öfver den opinion, som alldeles af sig sjelf nu träder fram och vill göra sig gällande i motsatt riktning. För att kunna uppfatta betydelsen af en *fri* folkopinion i en praktisk fråga, behöfves att hafva lefvat bland de lager, som kallas lägre, att hafva grad för grad genomlevvat det ena sociala lagret efter det andra på land och i stad och att slutligen hafva kommit hit, men att ändå icke någon gång hafva lemnat vare sig det förtroliga kamratskapet eller minnena derifrån man kommit och af hvad man erfarit under vägen. Det är på grund af sådana minnen och erfarenheter, jag tilltror mig att i någon mån kunna bedöma en folkopinions betydelse i en så allvarlig fråga som denna, och mången här är helt visst på samma grund i tillfälle att vitsorda min mening, då jag säger att denna opinion har en större betydelse än mången annan tror, ty den grundar sig lika väl på naturliga iakttagelser som på allvarlig öfvertygelse. Det är nemligen ett märkvärdigt förhållande, att de, som stå utanför, i allmänhet hysa ett större intresse och ega en mera vakna blick för de angelägenheter vi afgöra, än de flesta här tyckas tro, just därför att flertalet ännu strider för ett högt mål, som vi redan nått, nemligen den medborgerliga likställighetens, och därför se de i hvarje framåtskridande ett närmande till detta deras mål, men i hvarje återgång till något öfvervunnet, ett aflägsnande. Derfor just gifva de så noggrant akt på hvad vi här förehafva, ty det rör dem så nära, och just den sak, som nu är före, frågan om dagligt bröd, rör *dem* närmast; deraf kommer sig ock, att när man resonnerar med exempelvis en arbetare, hör man ofta att han har bättre reda på dagens frågor och deras innebörd än en man af medelklassen; af dessa orsaker har den fria folkopinionen stor betydelse, en betydelse så mycket större, i afseende på nu föreliggande fråga, som den visar att de planer, som här smidas, icke hafva något allmänt och fast underlag i folkmedvetandet; och när protektionismen dessutom saknar sidostöd från landets regering, såsom vi hafva hört i dag, *då* kan man ej undgå att med beklämdt sinne motse äfventyret att lottsedeln må hända skall afgöra hvem som närmast skall komma till makten, helst då de, som på så vacklande grunder vilja tränga dertill, icke disponera den nödiga kraften för en systemförändrings genomförande, än mindre vilkoren för det ändrade systemets bestånd.

Mine herrar, det kan synas att detta är att se något för djupt

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

i saken; men jag tror att det behöfves och jag är alldeles viss derpå, att många skyddsvänner, som nu så troget följa sina nya ledare, när de med dem väl kommit inom tullportens tröskel och finna att de få "vackert stanna" der nere för att åse hvad ledarne vidare ämna företaga sig i syfte att vidare kunna bana öppen väg för en allmän återgång till öfvervunna ståndpunkter, då skulle vilja söka en återförening med dem, som ej velat gå öfver denna tröskel. Men detta torde då icke blifva så lätt.

Jag ber därför särskildt dem bland herrarne, som så i god tro följa med, väl besinna, att den nu planlagda gemensamma vägen icke går längre än öfver skyddstullsbornen, som var *edert* mål, men att ledarnes ovissa mål är i *deras* mening högre. — —

Herr Talman, jag får fortfarande instämma med dem som yrkat afslag.

Herr Östberg: Efter det långa anförande, som vi nyss åhört, anser jag det vara min pligt att inskränka mig till några få ord.

Det argument, som först och sist användts från den frihandelsvänliga sidan, är att tull på spannmål skulle fördyra brödet. Jag skall i den mån jag kan söka lugna den uppjagade fantasien och till rimliga dimensioner återföra dessa farhågor. Jag har tagit reda på medelmarkegångspriset i Stockholms län å spannmål för åren 1876—85 och funnit, att det för råg belöper sig till kronor 14: 62. Vill jag dermed jämföra hvad priset i värsta fall skulle blifva efter införande af tull, så skulle, om jag tager den högsta noteringen, som nu gäller på Stockholms börs, eller 84 öre, priset för en tunna råg af 14 pounds vikt blifva 11 kronor 76 öre, och om jag dertill lägger hela den föreslagna tullsatsen, 2 kronor 38 öre — ehuru det är erkänt från alla håll att den icke skulle komma att verka till sitt hela belopp — så kommer jag till ett pris af 14 kronor 14 öre. Det visar sig sålunda, att priset i alla händelser skulle komma att ställa sig 48 öre per tunna billigare än medelpriset under de sista 10 åren. Jag kan icke finna att detta är ett så högt pris; det förefaller mig snarare som vore det skäligen billigt. Villkoren för så väl löntagare som arbetare äro icke sämre nu än de varit under den förflutna tiden, och jag tror därför att vi kunna bifalla detta förslag utan att hafva på vårt samvete, att vi dermed försvåra möjligheten för dem att draga sig fram.

Den talare som i afton först hade ordet nämnde, att i England, vid tiden för spannmålstullarnes borttagande, nöden var så stor, att barnen bokstaffigen dogo af svält. Vi hafva i afton också hört omtalas, att det i Sverige för en längre tid sedan var så stor brist på spannmål, att man icke på 2 månader fick se en bit bröd. Jag förmodar dock, att herrarne icke inbilla sig att, om den nu föreslagna tullen infördes, en sådan nöd skulle uppkomma inom vårt land, och jag är å min sida fullt öfvertygad, att ingen meniska i Sveriges rike skulle i följd af den föreslagna tullsatsens antagande behöfva lida brist på näringsmedel. Detta tal om svält-

tullar och andra dylika uttryck äro ord, som visserligen äro lämpliga att användas af personer, som vilja upphetsa sinnena eller förskaffa sig popularitet, men hafva det gemensamt med andra produkter på frasmakeriets område, att de låta bra, men icke innehålla sanning.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Man har framkastat den misstänkan, att landtmannaprotektionisterna skulle, om de vunne sitt önskningsmål, öfvergifva protektionismens sak, då det blefve fråga om att lägga tull på en del industrialster. En sådan misstanke lär väl icke vara mot mig framkastad, men det är min fullkomliga öfvertygelse, att alla mina meningsfränder inom Kammaren äro villiga att understödja det svenska arbetet på alla områden.

Jag ber nu att få yttra några ord med anledning af det införande, som under gårdagens plenum hölls af Herr Herslow. Jag vill icke tala något om hvad han anförde, utan om hvad jag icke fann i hans anförande, men dock hade väntat finna der. Herrarne torde påminna sig, att förlidet är ett af hans hufvudsakligaste argument emot införande af tull på råg var, att Sverige jemte Spanien intog en särdeles fördelaktig ställning i förhållande till Tysklands tullagstiftning, i det att införseln till detta land af svensk råg var belagd med en tull af blott 1 mark per 100 kilo, under det att andra länder fingo erlægga en tull af 3 mark. Till följd häraf ansåg han, att vi skulle komma att exportera vår råg till Tyskland till högt pris och i stället importera rysk råg till billigt pris, och han beräknade, att vårt land derpå skulle göra stor vinst. Tillika uttalade han den bestämda åsigten, att i följd deraf börspriset på den svenska rågen skulle komma att stå några öre högre än priset på den ryska rågen. Jag hade väntat att i hans anförande nu få en redogörelse för huru dessa rågförsäljningar i allmänhet hade slagit ut i praktiken och äfven en förklaring huru det kan komma sig, att för närvarande priset på rysk råg är några öre högre än priset på svensk råg.

Jag ber också att få yttra ett par ord med anledning af förändret från statsrådsbanken. Hans Excellens Herr Statsministern nämnde, att regeringen skall vid behandlingen af det beslut Riksdagen kan komma att fatta i anledning af det nu föreliggande betänkandet pröfva detta beslut icke blott ur ekonomisk synpunkt, utan äfven med hänsyn till andra omständigheter. Jag har hört att olika tolkning och gissningar med afseende å hans mening gjort sig gällande. För min del vill jag icke inlåta mig på några gissningar i detta hänseende, men uttala den förhoppning, att Herr Statsministern behagade låta Kammaren få känedom om hvad han med detta yttrande åsyftade. Han nämnde vidare att tullen icke hjälper att aflyfta det betryck, hvilket han erkände vara rådande med afseende å jordbruket. Emellertid har Herr Statsministern icke sagt på hvilken väg han anser detta skulle kunna vinnas. Han lofvade att regeringen skall med välvilja upptaga och behandla hvarje förslag, som inom Riksdagen väckes för att afhjelpa detta jordbrukets betryck, och förklarade

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

sig äfven vilja taga frågan om införande af differentiantullar under öfvervägande. Jag betvivlar dock för min del, att de farhågor för jordbrukets framtid, som man öfver allt i landet hyser, skola i någon mån undanrödjas genom ett löfte om utredning af saken i en må hända aflägsen framtid. Då Herr Statsministern slutligen sammanband arbetarefrågan med tullfrågan, så har jag deruti sett en antydning om att ett bifall till Utskottets förslag möjligen skulle kunna framkalla oro bland arbetarbefolkningen, kanske särskildt här i Stockholm, och att Riksdagen borde af farhåga därför låta bestämma sig med afseende å sitt votum i frågan. För min del beklagar jag att en sådan antydning blifvit gjord, och jag vet att jag icke är alldeles ensam här i Kammaren om denna uppfattning.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid och ber att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Waldenström: Ehuru så mycket redan talats i denna fråga, skall jag dock bedja att för en stund få taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Att ett stort betryck är rådande för våra näringar, derom äro alla ense, och det erkänna alla. Och när detta betryck synes bero derpå, att det svenska jordbruket och den svenska industrien har att täfna med en öfverväldigande konkurrens från utlandet, så har denna omständighet naturligtvis varit orsaken till, att man kommit på den tanken, att botemedlet för det onda skulle bestå deri, att man genom tullar skyddade de inhemska näringarne. Detta har ock enligt min åsigt varit enda skälet till protektionisternes åtgärd att framlägga sin tullmotion. Jag anser det därför vara orätt att, såsom några talare gjort, betrakta motionen såsom inledningen till ett anlopp från reaktionens sida mot våra fria institutioner i allmänhet, eller att säga, att det är blott egen nytta, som dikterar beslutet om motionens framläggande. Protektionisterne kunna enligt min tro vara lika goda fosterlandsvänner och vänner till förnuftigt framåtskridande, som någonsin frihandlarne. Man har äfven påstått, att svenska presterskapet af omsorg om sina löners ökande stält sig i spetsen för den protektionistiska rörelsen. Att komma med sådant tal i denna Kammare anser jag vara ovärdigt. Ehuru sjelf icke väl sedd af svenska presterskapet, tror jag dock, att detta presterskap, såsom klass betraktadt, uthärdar jemförelse med hvilken annan samhällsklass som helst i vårt land.

Man har under öfverläggningen om denna fråga serverat så mycket statistiska siffror, att den, som hört derpå från så väl den ena som den andra sidan, kunnat blifva yr i hufvudet, och man vet just icke hvad tillit man kan sätta till dem. Framlidne biskop Heurlin i Vexjö omtalade i listiden, hurusom han en gång i presteståndet råkat i strid med biskop Agardh. Biskop Agardh öfvervann Heurlin med statistiska siffror i ett plenum. Frågan afgjordes dock icke då. I följande plenum slog Heurlin

alldeles omkull Agardh med nya statistiska siffror. Dagen derpå frågade Agardh honom: "Hvar fick du de der siffrorna ifrån?" — "Jo, svarade Heurlin, från samma källa, som du fick dina. Du skarfvade och jag skarfvade, och jag skarfvade bättre än du, och därför vann jag." Vare det långt ifrån mig, att jag skulle anklaga de herrar, som uppträdt med statistiska siffror, för att hafva farit med osanning. Men tveksam kan man blifva, då man t. ex. hör Grefve Sparre säga, att ingen enda ton kol för svenska statens räkning under förra året införts med svenska fartyg, men sedan får upplysning om verkliga förhållandet; likaså då man den era dagen hör honom påstå, att svenska spanmåsproducenter nu icke kunna sälja en enda kappe råg — "icke en enda kappe" — upprepade han för bättre eftertrycks skull — men dagen derpå finner af tullstyrelsens berättelse för år 1885 om Sveriges in- och utförsel, att utförseln utgjort af hvete 1,728,000 kilogram, af råg 1,058,000 kilogram, af hvetemjöl 6,850,000 kilogram och af rågmjöl 4,073,000 kilogram.

Mycket har i Kammaren talats om teori och praktik. Man har menat, att under det frihandeln stödjer sig blott på teorier, stödjer sig deremot protektionismen på praktiken. Jag tror, att teorien måste vara bestämmande för praktiken. Uti sjuttonde århundradet lefde en filosof, som höll på att grubbla sig till döds öfver den frågan om $2 + 3$ vore lika med 5 . I teorien var det 5 , det såg han, men om det också alltid var så i verkligheten, derpå var han icke viss. Mine herrar, kan man visa, att en teori är riktig, så måste den äfven i praktiken slå sig väl ut.

Att emellertid stort betryck råder, det är jag med om att erkänna; och om jag förstode, att det kunde afhjelpas genom tullar, skulle jag icke tveka att rösta med protektionisterna. Jag tror dock, att de mörka skildringar, vi här hört, varit mycket öfverdrifna. Man har målat med svart på svart, och då har det naturligtvis blifvit mycket svart. Men jag tror icke, att det är så förtvifladt. Under förra årets riksdag talade jag med en ledamot af denna Kammare, på hvilken jag sätter mycket stort värde. Han klagade öfver jordbrukets betryck och yttrade dervid: "Jag har nedlagt 10,000 kronor, min och min hustrus förmögenhet, på mitt hemman, men huru mycket bättre vore det icke, om jag nu hade dessa penningar i en sparbank och hade 450 kronors ränta derå samt för öfrigt finge gå såsom dagakarlar och hafva min dagspenning." Jag frågade honom då, om han icke ändå hade så mycket som 450 kronors inkomst af hemmanet. — "Jag har rakt ingenting", svarade han. — "Låtom oss dock räkna efter", sade jag. "Om du vore dagakarlar, skulle du med din familj nödgas bo i ett rum, ja kanske till och med *dela* rum med en annan familj. Nu deremot har du må hända 4 à 5 rum med kök att bo uti." — "Det förstås", sade han. — "Vore du dagakarlar, tillade jag, måste du köpa hvarje vedpinne, som du behöfde; nu tager du ur din egen skog så mycket ved du behöfver." — "Det förstås", sade han. — "Vore du dagakarlar, tillade jag åter, skulle du nödgas

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
inforande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

inskränka dig till att köpa fyra å fem kannor skummjolk i veckan; nu bär du kanske dagligen in fyra å fem kannor söt mjölk ur din ladugård.“ — “Det förstås“, sade han. — “Vore du dagakarlar, upprepade jag åter, skulle du hafva arbete, när sådant funnes att tillgå; dessemellan finge du gå och fira. Nu deremot har du arbete hvar enda dag året om“. — “Ja det förstås“, svarade han. — “Nå men“, sade jag, “om du räknar i hop värdet af allt detta, månne det inte blir 450 kronor mera, än hvad dagakarlen har i inkomst?“ — “Jo“, svarade han, “om man skall räkna på det der sättet.“ — “Jo, så måste man räkna. Men det är just det jag tror är felet i de förtviflade skildringarne, att man i allmänhet icke räknar med allt, som bör medräknas. Man räknar alla utgifter, som man har för hemmanet, men man räknar icke alla inkomster och fördelar man njuter deraf. Det är egentligen endast de konstanta penningar, man får för de produkter, man säljer, som man stirrar på såsom egentlig inkomst.

Jag talade äfven under förra riksdagen med en annan hemmansegare, en medlem af denna Kammare och en bland dem, som skrifvit under den föreliggande massmotionen. Äfven han klagade öfver jordbrukets förtviflade ställning. Jag sade till honom: “Ja, det beror väl till stor del derpå, att I hafven köpt edra egendomar för dyrt.“ — “Ingen, svarade han, kan väl säga, att jag köpt min egendom för dyrt, då den lemnar mig 10 procent på köpeskillingen.“ — “Ja“, sade jag, “hvad klagar du då öfver?“ För några veckor sedan anförde jag detta såsom exempel för en annan af denna Kammares medlemmar, hvilken också beklagade jordbrukets ställning såsom förtviflad. Han svarade: “Det var alltför öfverdrifvet taladt; om jag skulle skänka dig mitt hemman, skulle du blifva utfattig derpå, ty du skulle i skörden icke få igen ens brukskostnaden.“ — “Skänk du mig ditt hemman“, svarade jag honom, “så skall jag sälja det på auktion, och se om icke du kommer och ropar på det sjelf.“ Jag har anført detta för att visa, att om det ock är bekymmersamt, så torde det dock icke vara skäl att måla allting så becksvart, som här skett. När det är goda tider, målas allting i rosenrödt, och den ene skojar, så att säga, upp den andre. När det är dåliga tider, är förhållandet motsatt, och den ene målar det onda för den andre så, att äfven denne slutligen ser allt i svart. Men dervid gör man mycket illa. På det sättet blir nemligen sinnet nedtryckt, och folket förlorar det lefnadsmod och den kraft, som det så väl behöfver för att möta och genomkämpa de svårigheter, hvori det för tillfället befinner sig.

Till hvad jag nu anført skall jag be att få lägga den tabell, som förekommer i Bevillnings-Utskottets betänkande under litt. P: “Öfversigt af värdet af Sveriges införsel och utförsel af landtmannaprodukter under de sista sex åren, efter Kommerskollegii berättelser.“ Enligt denna tabell har Sverige under nämnda period haft ett öfverskott på landtmannaprodukter af omkring 15,000,000 kronor. Under år 1884 har det visserligen förekommit ett minus, men det belöper sig icke till mer än 430,259 kronor, och jag vill

då hemställa, huruvida i ett land, som under sex år haft 15,000,000 kronor plus, ställningen är att anse alldeles förtviflad för det, att man ett år fått en half million minus.

Man säger, att frihandeln har framkallat en konkurrens, som till den grad nedtryckt priset på landtmannaprodukter, att landet derigenom blifvit bragt till branten af undergång. Bland de skrifter, som blifvit utdelade bland riksdagsmän — jag vet dock icke om herrarne alla fått den — har jag mottagit en med titeln: "Spanmålstullar eller frihandel af d:r Kuno Stommel, öfversatt af R. R." Denna bok afser att visa nödvändigheten af skyddstullar. I ett företal till densamma säger öfversättaren: "Frihandelsystemet har åtminstone ej medfört billigare mjöl- eller brödpriser", och sedan visar han, huru från år 1847 ända tills nu mjöl- och brödpriset i medeltal för hvarje decennium har stigit, så att när åren 1847—1856 ett pund rågmjöl kostade i medeltal pr år 1 krona 28 öre, så kostade det åren 1867—1885 1 krona 50 öre, och när ett pund rågröd kostade i medeltal pr år under åren 1847—1856 1 krona 98 öre, så kostade det 1877—1885 2 kronor 47 öre, d. v. s. rågmjölet har sedan frihandelns införande stigit 11 procent och rågrödet 30 procent. Huru skall man nu förstå detta?

Men ej nog dermed. Å andra sidan hör man sägas, att de skyddstullar, som enligt Utskottets hemställan böra åsättas, icke skulle öka säd- och brödpriset. När jag hör sådant, förstår jag icke, hvad man egentligen menar med sina tullförslag. Ty om så är, att frihandeln icke sänkt priset, och att tullskyddet icke ökar det, huru kan man då tänka sig, att jordbrukaren skulle få någon hjälp, derigenom att skyddstullar infördes? "Men, säger man, de tillförsäkra jordbrukaren den egna marknaden." Men om nu priset icke kommer att höjas, så att det motsvarar produktionskostnaden — icke är landtbrukaren hjälpt med det, att han bara får sälja. Icke kan han stå sig i längden på att sälja med förlust, äfven om han får sälja aldrig så mycket. "Det är mängden, som gör det," sa' han som förlorade 25 öre på kannan, men så får man väl icke räkna här. Alltså: kan man icke få priset upp så, att det motsvarar och till och med öfverstiger produktionskostnaden, så har man icke något skydd och icke någon hjälp af tullarne. En landtbrukare sade ock en gång till mig: "Jag ser nog, att dessa tullar icke blifva till någon stor ekonomisk vinst för landtbrukaren, men deras införande vore en moralisk hjälp. Det skulle gifva vår befolkning mod att taga i med nya tag." För min del tror jag icke, att det vore rätt att införa en ny beskattning för att bereda jordbrukaren en sådan moralisk hjälp; och jag tror icke heller, att den skulle blifva någon sådan hjälp för honom.

Men icke nog härmed. Är det ens så säkert, att tullen skulle tillförsäkra jordbrukaren den egna marknaden? År 1879 infördes i Tyskland en tull af en mark per 100 kilo, och den verkade endast såsom en finanstull. År 1885 infördes der en förhöjd tull af tre mark per 100 kilo, och den skulle väl blifva en skyddstull.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Men den nyss nämnda boken omtalar, att de tyske jordbrukarne sjelfve uti en petition till riksdagen framhållit, att blott en tull af fyra mark pr 100 kilo skulle medföra något skydd, och författaren sjelf anser, att icke ens fem mark skulle hjälpa.

“Då kostnaderna för det amerikanska hvetet, inclusive tull, af ända till 5 mark pr 100 kgm“, säger han, “uppgå i Nordsjöhamnarne till blott 15 mark 24 pfen. (13 kronor 57 öre), så blifver det amerikanska ändock 5 mark 76 pfen. (5 kronor 12 öre) billigare per 100 kgm än det tyska hvetet“. Han kommer därför till det resultat, att skall man åsätta en tull, som skall verka effektivt, så måste man införa en tull af minst 10 mark pr 100 kgm, och få se, om icke den dag kommer, då sådant förslag väckes. “Verkliga skyddstullar på spanmål“, säger han, “måste till följd af sakens natur höja prisen och dermed äfven medföra en småningom skeende stegring af prisen på alla öfriga lifsförnödenheter.“

För att få något omdöme om förhållandena i Tyskland, skref jag för ett par veckor sedan till en stor godsegare i närheten af Magdeburg, med hvilken jag är personligen bekant. Han svarade också strax. I sitt bref beder han först, att jag skall betrakta hans omdöme såsom “högst ensidigt“. Sedan säger han: “Från min ståndpunkt kan jag ej annat än anse en skyddstull på landtmannaprodukter nyttig för ett land. “Men“, tillägger han, “om Ni frågar mig, huruvida spanmålstullen hos oss sedan sin tillkomst visat sig nyttig eller icke, så är det en fråga som är mycket svår att besvara, emedan vi icke veta, huru förhållandena skulle hafva varit, om vi saknat tull. Jag för min person säger mig, att de tre sista årens alldeles ovanligt gynsamma skördar omöjliggöra ett rätt bedömande af skyddstullarnes verkan.“

Det är således i Tyskland andra förhållanden än tullarne, som man måst taga i betraktande vid bedömandet af den närvarande ställningen, och det öfverraskade mig mycket att en person, som sjelf är protektionist, uttalade ett så ärligt och redbart ord.

Man säger vidare: “När alla industrier skyddas med tullar, hvarför icke då skydda jordbruket på samma sätt?“ Derpå svaras: Det är en väsentlig skilnad mellan jordbruksindustrien och de andra industrierna. Om t. ex. tull sättes på väfnader, så komma alla våra tillverkare af sådan vara att åtnjuta hjälp af denna tull. Om deremot tull sättes å landtmannaprodukter, så kommer blott en del af våra jordbrukare att åtnjuta någon fördel deraf, medan en annan del lider skada. Jag hemställer till herrarne, huruvida I tron att, om det i Sverige funnes en annan industri af den beskaffenhet, att en tull på dess varor skulle medföra fördel för somliga af dess idkare men deremot skada för de andra, det vore möjligt att åstadkomma skyddstull för denna industri.

Huru det eländiga tillstånd, hvari vårt jordbruk för närvarande befinner sig, skall kunna hjälpas, det är en fråga som jag

icke vill inlåta mig på. Jag ber blott att få tillägga en sak, som icke blifvit nämnd bland allt det myckna, som derom af andra blifvit sagdt. Svenska folket har nemligen åtskilliga obegagnade tillgångar, "slumrande millioner", som det kan tillgripa i nödens stund. Dermed menar jag nu icke hvad jorden gömmer i sitt sköte och som det är arbetsamt att taga fram, utan jag menar millioner, som äro mycket lättare att komma åt. Svenska folket har i tobakspungen 12 millioner kronor och i bränvinsflaskan ännu mycket mer att tillgripa.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Man talar om arbetarne och deras sorgliga ställning. Ja, det är visserligen sant, att den är sorglig, men det finnes *jordbrukare*, hvilka också genom tullen skulle råka i mycket stora svårigheter. Kort innan jag reste till Riksdagen i år, hade jag besök utaf en arrendator af en mindre jordlott. Han ville låna pengar för att dermed betala sitt arrende. Jag frågade honom: "Hur fick ni det i höstas?" — "Ja", svarade han, "det vardt ingenting, hvarken af rågen eller af kornet. Jag måste slå det grönt för att användas till kreaturen". "Nå än hafren då?" frågade jag vidare. — "Ja, det blef litet, det blef en 6 kubikfot", svarade han. — "Huru mycket hade ni räknat på att få?" frågade jag. — "jag hade räknat på 20 tunnor", sade han. — "Nå, än fodret då", fortsatte jag. "Ja, det blef ganska mycket", svarade han, "men det är ingen kraft deri. Kreaturen tyckas aldrig bli mätta". Jag tyckte, att detta var en mycket sorglig skildring, och jag tänkte inom mig, att icke skall jag låna min röst till att för dessa små jordbrukare fördyra den spanmål, som de måste köpa under vintern för att äta och på våren för att så i den förhoppning att möjligen få något igen till hösten.

Herr Talman! Jag yrkar afslag på Utskottets betänkande.

Herr J. Rundbäck: Då jag förlidet år, när denna fråga var före, hade tillfälle att utförligt uttala min åsigt rörande densamma, hade jag nu kunnat iakttaga vältalighetens tystnad, derest icke motståndarne, visserligen med mindre skryt än då, men i alla fall med oro och ängslan och under uppbjudande af alla till buds stående krafter sökt uppehålla denna byggnad, som de byggt på lösa sanden och hvilken nu synes fallfärdig. Jag skall emellertid icke ingå i några vidlyftigheter, utan ber endast att få beröra en enda sak, som jag tänkt på allt sedan en ärad talare på malmöbänken hade ordet i går. Det är en sak, som förut föga blifvit berörd, men som torde förtjena framhållas just med anledning af det myckna talet om roten och upphofvet till den betryckta ställning, som för närvarande råder i vårt land.

Den omnämnde ärade talaren yttrade bland annat, att till honom nyligen kommit en gråhårsman, en redlig arbetare, och yttrat: Jag beder och är lofvad att blifva bönhörd, "vårt dagliga bröd gif oss i dag" och jag tror icke att hvarken Kungen eller Riksdagen kan eller bör göra denna bön om intet. — Ja väl, detta är vackert sagdt, och vi på landet bedja ofta och med allvar denna

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

bön, ty vi veta att väl bedt är hälften arbetadt, likasom vi erkänna, att intet är den som planterar, intet den som vattnar, utan endast *Den* som växten gifver; men den som låter milda skurar uppfriska jorden och som skänker fruktbarhet, Han har ock bestämt att människan skall föda sig i sitt anletes svett, d. v. s. af arbete och omtänksamhet, och utan detta bär jorden inga skördar. — Om människan emellertid gör hvad hon kan och skall, så är af en god försyn så anordnad, det veta vi alla, att nog få vi vår nödtröft, och det är förunderligt enkla, få medel, naturen behöfver för tillfredsställandet af våra behof och till eggelse af vår utveckling. Till bevis härför ber jag få andraga några små national-ekonomiska betraktelser, hvilka jag för korthetens och enkelhetens skull vill inskränka till vårt land och vår materiella, ja, äfven andliga tillvaro härstädes.

De få medel, naturen för antydda ändamålet begagnar sig af, äro den så kallade natur- eller urproduktionen, bestående af jordbruket, skogshushållningen och bergsbruket, ty ursprungligen härleder sig all annan mångfald af produktionen från dessa källor och är endast en utveckling deraf. I värde har man beräknat denna urproduktion inom vårt land till kronor 670 millioner, deraf på jordbrukets alster komma 450, på skogshushållningen 150, på bergshandteringen 70 millioner kronor.

Lemnande de tvenne sista näringarne för tillfället å sido, vill jag nu endast hålla mig till produktionen af jordbrukets alster och af dem till endast den del, som angår spanmålsproduktionen, emedan egentligen endast den direkt berör den fråga, som här afhandlas, och hvad spanmålsproduktionen beträffar, så är årliga medelvärdet deraf beräknadt till 250 millioner kronor. Om nu, som jemväl blifvit beräknadt, $\frac{1}{3}$ eller hvart 5:te korn åtgår till utsäde, så återstår, efter ett afdrag af denna $\frac{1}{3}$ eller 50 millioner, ett skördadt spanmålsvärde af 200 millioner, hvilken skörd kan användas till underhåll af människorna och djuren. Detta kapital, som icke får sammanblandas med annat kapital, emedan det årligen måste, likasom det förbrukas, förnyas, är således alldeles nödvändigt för vår existens. Ja, det är så att säga den lifsluft, hvaraf vi lefva. Men om nu detta kapital sjunker i värde. t. ex. med 25 %, som bevisligen har skett under de senare åren, har derigenom någon ändring till det bättre eller sämre för oss inträffat? Ånej, lärer väl mången säga, så länge vi producera samma quantum säd till vårt behof, så har ingenting annat inträffat än att vi få den för billigare pris, och detta är ju en glädjande företeelse. Ja, så kan det synas, men det har dock inträffat något derjemte, som är af högsta vigt att observera. 25 % prisfall på vår spanmålsskörd inbringar naturligtvis 25 % mindre åt producenter af denna vara, och derigenom måste deras produktions- och skatteförmåga samt deras konsumtionsbehof af andra varor minskas, och var redan det pris för spanmälen, som gälde för 5 år sedan, så att säga det normala och det för produktionens bestånd nödiga, så är gifvet, att anmärkta prisfall skall vålla stort

bryderi, svåra rubbningar och tvinga till nedsättning i arbetsprisen och mycket annat, och hvad uppstår deraf: Jo, produktionen sjunker icke blott i värde, utan i omfattning, hvarigenom brist uppstår. Arbetare vid jordbruket lemna det lönlösa jordbruksarbetet, de antingen resa sin väg eller begifva sig till fabrikena och städerna, der de komma att trängas med andra arbetare om förtjensten. Följden häraf blir sjunkande arbetspris öfver allt, och då bekräftas den sanningen, att arbetslönerna rätta sig efter spanmålsprisen, och hvarje försök att ändra denna lag kan aldrig lyckas. Af detta sluter jag, att allt för låga spanmålspris äro särskildt för arbetarne till och med menligare än allt för höga. Men icke endast hvad här blifvit antydt har skett genom spanmålsprisens fall, utan jordens kapitalvärde har sjunkit i samma skala. Så t. ex. om priset, som sagdt, varit 25 % eller 50 millioner af de förut beräknade 200, så har jordvärdet eller landets grundkapital sjunkit, icke med 50 millioner kronor utan med en milliard, ty de 50 millionerna utgöra endast räntan eller den årliga afkastningen på sagda kapital. Detta ger mig anledning att vördsamast hemställa till statsministern, att han i sin ordning måtte anmoda finansministern, att denne nu måtte utfärda ett cirkulär derom, att alla landtbruksfastigheters taxeringsvärde måtte nedsättas med minst 25 %. En dylik befogad nedsättning kan visserligen föga hjälpa, ty flera tryckande skatter, nämligen våra kommunalskatter, minskas icke för det att taxeringsvärdet nedsättes, men tidsomständigheterna kräfva dock antydda cirkulär och rättelse.

Återkommande till den tidpunkt, och den är nu inne, då värdet af jorden och dess produkter sjunka, och som medför, som visadt är, nedsatta arbetslöner, ja arbetslöshet och minskad produktion, under det konsumtionen, åtminstone hvad brödbehovet beträffar, måste blifva sig lik, hur skall då detta lefvebröd anskaffas? Jo, därför veta frihandlarne råd. Man införskrifver detta pris utlandet. Man skaffar god vara, riklig tillgång och billigt pris, och dermed är ju allt väl arrangeradt, men, mine herrar — här kommer ett men — denna spanmål skall betalas och huru få penningar dertill? Åh, det går också lätt. Man lånar penningar äfven utifrån — köper och lånar — lånar och köper — och så är systemet färdigt. Hvilket system? Frihandelssystemet, ja så älskar man kalla det, men dess rätta namn är *utsugningssystemet*; ty bäst man lånar kommer man att få se det en stor del af jorden eller landets grundkapital är in-teknadt för skuld, icke minst till utländingen, och nu komma oerhörda räntor till oerhörda skatter och oerhörd import, och så står man der. Man gör upp sitt saldo, och det visar på *bankrutt!*

Att det bär deråt, det bestyrker flera här af åtskilliga talare andragna fakta, och huru kan det gå annorlunda? Ett enda skäl härför beder jag få upprepa, och det är, att innan eller då frihandelssystemet infördes, var Sverige ett spanmålexporterande land i så måtto, att vi exporterade mera deraf än vi importerade.

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Huru omvänt det nu är visa Bevillnings-Utskottets vid detta betänkande fogade tabeller, och detta är dock icke den enda af likartade utvecklingar, som frihandelssystemets anhängare berömma sig utaf.

Den statsekonomiska lära, hvori frihandlarna undervisa oss, är dock i flera fall fast obegriplig, och jag vågar tillägga illasinnad. Huru kunna nemligen herrar frihandlare så ifrigt, så envist förorda tull- eller skattefri införsel af utländska varor, företrädesvis spannmål, under det staten ålägger svenska medborgare dryga skatter för allt hvad de producera, jordbruket icke minst. Hvarför skall icke den ryska rågtunnan, det amerikanska hvetet lika väl beskattas som den svenska. Ja hvarför, derpå ären I skyldiga gifva ett tillfredsställande svar, men detta viljen, detta kunnen I icke.

Vidare hemställes till Eder, att Ni oförbehållsamt och öppet visa oss och landet, då genom Edert system landets välstånd äfventyras, hvilka medel, hvilken verkande medicin I viljen komma med för att rädda våra näringar. Detta recept, att bära de sig icke, så böra de öfvergifvas, duger icke, utan I bören fastmera säga, hvilka näringar som bära sig och sjelfva gå i spetsen för deras tillkomst, ty det är Eder pligt att säga oss, hvarifrån penningarne skola tagas för att betala allt det krams och gods som I inleden i landet — kunnen I icke detta, så ären I arme hugsvälare och bören aldrig mer upphöja edert systems förträfflighet.

Här har en talare, Herr Fredholm, beräknat, att om man på brödet skulle lägga den tullbeskattning, som föreslagits, denna skatt skulle komma att uppgå till 600,000 kronor endast för Stockholms stad. Jag vill icke nu göra någon vidräkning med talaren i det afseendet, men jag ber Herr Fredholm eller någon annan stockholmare, om de icke vilja vara så goda och väcka motion — och jag väntar att de skola göra det — att taga bort den tull Stockholms stad uppbär under namn af tolag af svenska staten. Den har varit föremål för Riksdagens uppmärksamhet förut, och jag hoppas att den skall blifva det ännu en gång. Vi behöfva icke lindra städernas skatter med så onödiga och skadliga tullintrader. Och huru skola väl de städer bära sig åt, som icke hafva någon tolag? Men det har gått bra och de få lefva ändå.

Vidare vill jag be att få säga några ord med anledning af Herr Herslows yttrande, hvarpå Herr Statsministern gifvit ytterligare bekräftelse, nemligen att det i England skulle hafva varit en allmän folkrusning mot spannmålstullarne för att få dem afskaffade, samt med anledning af talarens från Uddevalla framställning om det stora elände, som på den tiden skulle hafva varit rådande i England. Låtom oss då höra hvad en auktoritet, som lefde på samma tid som spannmålstullarne i England funnos, säger i detta afseende. Jordbrukslärans fader, Albert Thaer, säger nemligen om de engelska sädestullarne, att de rigtade nationens spekulation, kraft och förmögenhet på det inhemska jordbruket, så att detta icke allenast fylde rikets behof af säd och lemnade öfver-

flöd af landtmannaprodukter, hvarigenom handel och sjöfart höjdes, utan äfven lemnade ett betydligt årligt öfverskott till export. Thaer anför vidare, att det var åkerbrukets höjande, som gjorde, att England kunde föra sina krig med så stora krigshärar samt bedrifva sin skeppsfart och sina manufakturver. Sådant sade denne man, och ingen läser kunna jäfva den mannens vittnesbörd. Huru det gick till i England vid tiden för spannmålstullarnes afskaffande, derom vill jag ock i min ordning yttra några ord, helst man sagt att reformen genomdrefs af en allmän folkopinion. Huru denna tillskapades ber jag få visa med följande: I Oktober 1831 bildades af fabrikanter i Manchester en liga under namn af *Anti-Corn-Law-League*, hvars ledare och främste ledamot var fabrikan- ten af färgade tyg, Richard Cobden. Ligans uppgift var att med alla tillåtna medel drifva agitation för spannmålstullarnes afskaf- fande, emedan den utvecklade industrien icke kunde bestå till- sammans med de höga tullarne på säd, hvilka fördyrade arbetar- nes lifsmedel och sålunda höjde arbetslönerna. Tullarne höjde således arbetslönerna, och det har här af många blifvit visadt, att tullar äfven nu hos oss skulle komma att göra det. Säkert är ock enligt min åsigt att högt — icke skyhögt, men normalt — pris på lefvebrödet skall åstadkomma normala arbetslöner. Men för att nu återgå till manchesterligan, så bestod hon ursprungli- gen af 6 personer under Cobdens ledning, men hon växte inom några år till en förening med millioner medlemmar. Den rönte stor framgång och bedref en storartad agitation samt fick slutli- gen stort inflytande äfven i parlamentet. Och, säger man nu, allt detta gjorde man till följd af den nöd som rådde i landet. Nej, mine herrar, orsaken var icke den. Låtom oss höra hvad den store statsmannen Robert Peel yttrade i detta afseende. Han be- visade år 1844 i sitt minnesvärda tal inför parlamentet, att Eng- lands öfvergång till frihandeln var nödvändig och ouppskjutbar. "Ty", sade han bland annat, "hvad hafva vi att frukta af frihan- deln? Vi bo på en ö, som har de bästa hamnar i verlden. Vi hafva en flotta, som kan bjuda hvar och en af de europeiska sta- ternas flottor spetsen. Jern och kol, industriens nerver, gifva oss i konkurrensen med andra länder fördelar öfver hvarje motstån- dare. Våra kapital öfvergå hvarje annat lands. I uppfinnings- rikhet, duglighet och energi äro vi icke underlägsne någon na- tion. Vi hafva oöfverträffliga maskiner. Vår nations karakter, våra institutioner, friheten att tänka och handla, en obunden press, som sprider nya uppfinningar och ljus åt alla sidor, allt förenar sig med våra naturliga och fysiska fördelar till att sätta oss i spetsen för de nationer, som draga nytta af den fria omsättning- gen." Utaf detta finna väl herrarne att tillståndet i England var allt annat än dåligt, såsom det här uppgifvits. Men hur är det nu. Är det nu lika lysande. Dagens underrättelser säga annat, och en nutida statistiker, Kolb, uppgifver, att Englands jordbrukande befolkning uppgick 1851 till 2,084,153 personer, men nu — d. v. s. 1884 — till 1,383,184, hvadan icke mindre än 700,000 personer

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

under denna tid lemnat jordbruket. Dessutom hafva framstående fackmän beräknat de engelska jordbrukarnes förlust för tiden 1875—1880 till ej mindre än 53,000,000 £ sterling, eller 954,000,000 kronor; och att år 1877 funnos i England 11,103,196 acres odlade med säd, men 1882 hade denna areal nedgått till 10,620,196. Till följd af dessa förhållanden har man därför i England redan varit betänkt på att göra något till jordbrukets förmån, och detta bör jag icke underlåta att meddela herrarne, för så vidt det icke redan är bekant. Jag ber, Herr Talman, få uppläsa följande telegram: "London den 3 mars. De förenade britiska jordbrukskamrarna (Associated british Chambers of Agriculture) hade i går ett möte i London, hvarvid efter en grundlig diskussion en resolution till fördel för importtullar på utländsk spannmål antogs med stor majoritet, eller 28 röster mot 12." Detta var i England i dessa dagar, i går. Detta bevisar att äfven der vaknat samma tanke, som här. Då I prisen detta England, bören I därför äfven se till, huru länge det kan dröja, innan just detta land kommer före oss i detta hänseende.

Herr Talman, jag har antecknat diverse annat, men då jag anser mig icke böra upptaga tiden längre, så måste jag låta detta vara och inskränka mig till att, under tillkännagifvande att, likasom jag underskrifvit motionen, jag äfven kommer att rösta för Utskottets förslag, förklara att den insinuation, som här blifvit gjord, att de som röstat för spannmålstullar icke också skulle komma att rösta för industritullar, är fullkomligt obefogad. Jag anhåller således att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr J. G. Siljeström: Då jag icke har något nytt af värde att anföra efter de många och sakrika anförandena å den sida jag tillhör, så vill jag inskränka mig till att förklara, att jag kommer att rösta mot Utskottets förslag, emedan jag är af den öfvertygelse, att spannmålstull, om den blir införd, icke skall kunna befria svenske jordbrukaren från hans nuvarande betryck, ej heller lindra detta betryck i någon nämnvärd grad, på samma gång jag anser tull på de förnämsta lifsmedel vara den olämpligaste skattetitel.

Herr Nils Petersson: Man har talat om och det har äfven blifvit af de fleste erkänt, att jordbruksnäringen lider betryck och att man bör göra något för dess andanrödjande; men man har sagt, att hvad som nu för det ändamålet föreslås icke är det rätta. Jag har dock icke hört talas om, hvad som i detta fall är det rätta, eller om man hellre vill att jordbruksnäringen skall få gå under. Männe jordbruket utgör en sådan del af våra näringar, att vi kunna umbära detsamma? Må hända kan man påstå något sådant, medan vi ännu äro i farten med att låna penningar, men på längden låter det sig dock icke göra att undvara det; jordbruket, såsom varande landets modernäring, komma vi nog att ännu en gång behöfva, om icke förr då obligationerna börja tryta.

Här har nu diskuterats under tvenne dagar om frihandel och protektionism. Jag har funderat hvad detta ord frihandel egentligen kan betyda. Efter ordalydelsen borde det betyda, att man icke skulle behöfva någon tull. Att protektionism betyder tull, det hafva vi alla redan fått veta. Under sådana förhållanden skulle det ligga nära till hands, att vi vore frihandlare allesamman, emedan tull är en skatt och dermed äfven ett onus. Men, säger man, frihandeln har en annan uppgift: tullar skola finnas, men blott finanstullar. Men den som är frihandlare på det sättet, att han vill hafva endast finanstullar, frågar jag: huru långt vill man då komma? Våra nuvarande tullar äro ganska höga. Men de inbringa staten 29 millioner kronor; och dessa penningar kan staten icke umbära. Faktiskt hafva vi redan nu skyddstullar. Låtom oss då, när vi icke kunna undvara denna statsinkomst, komma öfverens om att skaffa oss skyddstullar äfven för de nu icke skyddade näringarna. Hvarför kan icke under sådana förhållanden skyddet räcka till för den ena näringen så väl som för den andra? Är icke jordbrukaren en lika god svensk undersåte som någon annan? Är det då så orättvist begärdt att jordbruksnäringen, som ingen kan neka till är en vigtig näring, äfven får åtnjuta ett sådant skydd. Hvarför skall här föras ett sådant hiskligt väsen för att man begär en enkel rättvisa. Om vi kunna undvara några skatter, så låt oss då sätta ned dem; men låt oss då öfva reciprocitet. Vi hafva aldrig fordrat någonting annat än rättvisa, och då skall man icke beskylla oss för obillighet.

Jag kan väl förstå att vissa personer, sådana som t. ex. Herr Hedlund från Göteborg, äro frihandlare, ty med frihandeln förhåller det sig enligt min åsigt på samma sätt som med den eviga freden, jag tror att frihandeln blir berättigad, när den eviga freden kommer till stånd, den utgör modren och skall föda frihandeln, men icke förr. När vi icke längre behöfva kosta på vår armé 30 millioner kronor om året, då kunna vi blifva frihandlare. Det är intet nöje att betala skatter; men det är en nödvändighet att så sker.

Hvad är vårt dagliga bröd? Hafva herrarne glömt det? Jo allt det som lifvets uppehälle och nödtorft tillhör etc. Dagligt bröd har blifvit i vår tid *penningar*. För penningar får man hvad som till lifvets uppehälle hör, men huru skall jordbrukaren få penningar, om han icke har något att sälja? För hvar och en, som vill begripa, är det klart, att så länge andra näringar behöfva skyddas, så behöfver jordbruket också skyddas. Låtom oss då *alla* få skydd till en viss procent, och när något skydd eller någon inkomst kan nedsättas eller icke mer behöfves, låtom oss då nedsätta eller taga bort det för alla.

Jordbruksnäringen är lika väl som jernhandteringen en naturlig näring i Sverige, och båda näringarna behöfva nu hjälp. Man kan alltid försöka att på detta sätt hjälpa dem. Om tullen icke skulle hjälpa, så är väl saken icke faststald för all evighet utan går väl an att ändra, men jag för min del tror att den hjälper.

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Nu framhåller man, att jordbruket har kunnat bära denna frihandel i snart 30 år. Ja, det är en sanning, att så är förhållandet. Men hvad är då orsaken, att nöden icke förr än nu blifvit så stor? Jo, det beror på att från år 1856, då engelska flottan låg i Östersjön, hvilket jag betraktat som en af de största olyckor, som drabbat den svenska nationen, uppdrifvos prisen så, att de icke voro naturliga, och hafva ständigt genom utländska lån underhållits. Så länge som detta förhållande eger bestånd, går det; men nu icke längre ostraffadt. Om det nu varande betrycket hade sin grund blott i ett nöddår eller ett annat öfvergående trångmål, vore det väl icke så mycket att säga derom, men när det nu är klart, att nöden kommer att hålla i sig, så finnes ingen annan råd än att göra något för att söka afhjelpa den och söka ställa till så, att jordbrukaren får någon inkomst, så att han kan begagna de arbetskrafter, som finnas. Då tror jag, att saken skall reglera sig sjelf. Nu kan icke jordbrukaren göra detta, ty icke allenast spanmål utan allt annat, som jordbruket frambringa, står i så lågt pris, att jordbrukaren icke kan reda sig.

Det har blifvit framhållet från statsrådsbänken, att det mesta utaf hvad som hade lånats hade användts till byggande af jernvägar, och det har frågats, hvad tullen hade dermed att skaffa. Men under de 30 år, som förflutit från 1856, hafva arbetsprisen blifvit så uppdrifna, att man nu får betala tre gånger så mycket som för 30 år sedan, och när man dertill lägger, att obetydligt betalas för hvad vi hafva att sälja, så hjälper det icke att jordvärdet stiger. Man har påstått, att spanmålstullar skulle vara *svälttullar*, och att om man kunde frånse denna sida af saken, så kunde det väl gå an, men nu är förhållandet, att odling af råg är det naturligaste för största delen af Sveriges jord, ty en stor del deraf utgöres af sandjord, som med god gödsling är väl egnad att frambringa råg. Den satsen eger sålunda ingen tillämpning, att man kan upphöra att odla råg men i stället odla hafre. Det är lika nödvändigt att odla råg som potates omskiftande i ett väl ordnad jordbruk. Förr i tiden, sedan bränvinsbränningen tagits ifrån jordbruket, kunde landtbrukaren få sälja sin potates till bränneriegarne, men numera hafva dessa kommit under fund med att de med större fördel kunde använda mais. Man har sagt att man icke bör lägga tull på spanmål, såsom varande en råvara; jag hemställer om detta kan vara riktigt; i min tanke är den det ingalunda, emedan derå är nedlagdt icke obetydligt både kapital och arbete.

Så många gånger jag än hört upprepas uttrycket frihandel, så har jag ändock icke kommit under fund med hvad som dermed förstås. Eller är det frihandel, att man tager en 10—20,000 kronor, från den svenska nationen till skydd för vissa näringar, men lemna vår modernäring utan skydd, ehuru denna bör hafva samma rätt som alla andra näringar? Det sades i går, att man icke borde söka afhjelpa en orättvisa med en större, men kan det väl vara orätt att begära likställighet för jordbruket med andra näringar?

Herr Sjöcrona sade, att tullen väl kan hjälpa den nuvarande egaren af jorden, men icke en kommande. Men hvarför vill man icke hjälpa den nuvarande egaren utaf jorden? Önskar man måhända ruinera det förhatliga landtmannapartiet? Herr Waldenström sade, att han kände en bonde, som hade 10 procent vinst på sitt hemman. Ja, det är möjligt i fall han köpt sin gård på en konkursauktion i dessa tider, då så godt som intet betalas för jordbruksegendomar, men eljest tror jag icke det vara möjligt. Hans Excellens Herr Statsministern talade om, att han icke blott ville se på den ekonomiska delen af frågan. Men sannerligen, den ekonomiska delen af lagstiftningen är icke den minst vigtiga; den, som icke vill se på sin ekonomi, den reder sig icke i längden! Han sade vidare, att tullarne höjde prisen till brödmarknadens nivå. Ja, det är just meningen. Om rågen gäller 10 kronor och priset höjes med två kronor till 12 kronor, så kan man väl icke säga, att detta är någon svälttull, och arbetarne hafva intet att klaga öfver om de få nedsättning i socker- och kaffetullen, ty nu skatta de mera genom en obetydlig konsumering af dessa artiklar, än som blefve följden af den föreslagna tullen å spannmål. Hufvudsaken för arbetaren är att hafva arbete, och har han det, så reder han sig. Det ligger för öfrigt i sakens natur, att det är arbetaren temligen likgiltigt, om han betalar några öre af sin inkomst till staten i spannmålstull eller i tull på andra artiklar, och det är ju tydligt uttaladt, att meningen är att nedsätta tullen på kaffe och socker. Hans Excellens Herr Statsministern sade väl, att vi byggt jernvägar för allt hvad staten lånat, och att hypotekslånen höjt jordegendomarnes värde. Men Hans Excellens erkände tillika hvad sanningen är, eller att hypotekslånen ingalunda blifvit så väl använda som vederbort. Hypotekslånen härleda sig från olycksåret 1856 och hafva sedermera upptagits det ena efter andra. Och så långt ett hemman kunnat upptaxeras, så har man lånat derpå. Hans Excellens talade vidare om, att denna tull vore oriktig, på den grund att den icke vore för staten erforderlig. Genom läsning af utskottsbetänkandet borde han dock hafva kunnat inhemta, att meningen med tullen icke heller är att öka statsinkomsterna. Slutligen yttrade Hans Excellens, att det icke kan bestridas, att landet under de sista 30 åren gått betydligt framåt i ekonomiskt hänseende. Det är emellertid hvad jag bestrider.

Till sist ber jag endast att få anmärka, att jag hade trott att Riksdagen borde fortfarande ega sin beskattningsrätt oförkränt och ega rätt att ensam yttra sig i en sådan fråga som denna utan att underkastas ett sådant tryck från statsrådsbanken, som här egt rum. Jag har velat till den kraft och verkan det kan hafva uttala detta, och yrkar bifall till Bevillnings-Utskottets utslag.

Herr A. Huss: Då vid denna frågas behandling inom Kammaren vid sistlidne riksdag jag tillhörde det ringa fåtal ledamöter, hvilka icke besvarade Kammaren med något yttrande, må det

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmål-
stullar.
(Forts.)

vara mig tillåtet att vid denna öppna omröstning, då de olika meningarnas kämpar träda hvarandra något litet närmare in på lifvet, angifva min plats i ledet, dervid jag i största korthet vill framlägga några få af de många skäl, som bestämt min ställning. Då det skydd, som, genom antagande af de utaf Bevillnings-Utskottet föreslagna spanmålstullarne, är beräknadt att komma jordbrukarne i en del provinser i landet till godo, icke kan vinnas annorledes än på bekostnad af eller genom uppoffringar från befolkningen, äfven den jordbrukande, inom andra provinser af samma land, hvadan spanmålstullarnes införande ovilkorligen måste föra med sig en obillighet, en orättvisa mot denna senare befolkning; då vidare det nu genom spanmålstullarnes införande förväntade skyddet för jordbruket icke är mäktigt att lyfta jordbruket ur det tillstånd af betryck, hvari det samma för närvarande befinner sig, icke förmår aflägsna det från eller på fjernare afstånd bortflytta den der ofta omtalade branten af undergång, en sanning, som blifvit af protektionisternes förnämsta och ifrigaste kämpe icke allenast erkänd utan äfven uttalad; då ytterligare, och detta med anledning af en föregående talares till norrländingarne rigtade erinran, jag bestämt försäkrar, att, om förhållandet hade varit omvänt, om norrländingarne haft spanmål att afyttra och östgötar, småländingar m. fl. behöft köpa, min ställning i denna fråga skulle varit densamma som den för närvarande är; och då slutligen, för så vidt man vill bedöma denna fråga med hänsyn till densammas verkningar, den genom spanmålstullarnes antagande oundvikliga följden af en pridförhöjning å de nödvändigaste af alla nödvändiga lifsförnödenheter hårdast berör just den ofantligt stora del af vårt lands befolkning, som är för en sådan förhöjning mest känslig, och hvars existens är af lifsförnödenheternas billiga pris så väsentligt beroende, så nödgas jag, utan att vidare befatta mig hvarken med ett tröttsamt upprepande af förut framlagda skäl, ej heller med en skäligen ändamålslös vederläggning af mot-sidans argumentation, yrka afslag å Utskottets betänkande, uti hvilket yrkande är uttalad åsigten i denna fråga icke allenast hos mig utan äfven hos tusenden af dem, hvilkas önsknningar och behof, senast uppenbarade i anteckningslistor och telegram, det är min pligt att till Riksdagen frambära.

Häruti instämde Herr *Jonsson* i Myre.

Herr Näsman yttrade: Sedan så många talare yttrat sig i denna fråga, så skulle jag kunna inskränka mig till att instämma med dem, som yrkat afslag å Utskottets förslag, men vill dock i diskussionen inlägga några ord för min åsigt i denna viktiga sak.

Jag behöfver icke ingå på en närmare bevisning för den mening jag omfattar. Reservanterne hafva i sina reservationer, särskildt de af Herrar Wærn och Johansson afgifna, gjort det så fullständigt och tillfredsställande, att något tillägg dertill icke från min sida kan komma i fråga.

Då jordbruket i Norrland på många ställen ännu icke nått den omfattning, att det ens under gynsamma år kan producera så mycket spanmål och andra jordbruksalster, som för ortens befolkning i allmänhet erfordras — och detta kan så mycket mindre ega rum, då man tager hänsyn till den betydande trävarurörelse, som derstädes bedrifves och som har till följd, att skaror af arbetare inflytta från nästan alla delar af landet — om nu Norrland icke kan producera tillräckligt med spanmål och sådana lifsmedel i öfrigt, som erfordras för den mera bofasta befolkning, som der finnes, så blifver naturligtvis bristen så mycket större, då man tager i betraktande den talrika arbetarebefolkningen inom dessa orter, hvilken är hänvisad till att köpa alla sina lifsmedel. Följden häraf är den, att spanmål, mjöl och andra lifsförnödenheter måste i större mängd införas från andra orter. Huru skall då den tull, som af Utskottet blifvit föreslagen, kännas inom en stor del af Norrland? Jo, såsom en tung och orättvis beskattning på flertalet af befolkningen derstädes och framför allt den mindre bemedlade delen deraf. Det är äfven därför, som jag fått mig tillsända adresser från möten, hållna i hemorten, och genom hvilka adresser man uttryckt såsom sin förväntan, att jag med min röst måtte motverka den af Utskottet föreslagna tullen å lifsförnödenheter.

På dessa skäl, Herr Talman, anhåller jag om afslag å Bevillnings-Utskottets förslag.

Herr Granlund: Då jag för min del kommer att rösta bifall till Utskottets föreliggande betänkande, nödgas jag, ehuru jag vet att Kammaren börjar med otålighet upptaga de många talen i detta ämne, ändock söka klargöra min ståndpunkt till frågan. Vore det nu så, att frihandelssystemet vore rådande i vårt land, så vore icke heller i min tanke jordbrukarnes begäran om tullskydd berättigad. Men vi industriidkare ega ju åtminstone i vissa näringar något skydd för vårt arbete emot utländingen, och jag frågar, om icke äfven jordbruket är ett svenskt arbete och derjemte ett af de mödosammaste samt i sådan egenskap berättigadt till skydd. Ligger det väl någon orättvisa i denna begäran? Meningen är endast den att bereda likställighet mellan jordbruket och andra näringar, och erkännas måste, att jordbrukets idkare äro nu betryckte — ty deras arbetsprodukt, låg i värde, kan icke ens säljas.

Man har balanserat sig fram på skuldsättning, ända tills vi kommit derhän att, enligt statistiska uppgifter, de svenska jordegendomarne äro in-tecknade till 40 procent af deras taxeringsvärden, och tidningarna hafva äfven förkunnat, att på en del orter, der den ena exekutiva auktionen följer efter den andra, säljas egendommar till och med under 40 procent af det åsatta värdet. Hvert-hän skall väl detta bära, om det får fortsätta? Jo, det leder derhän, att jordbrukaren, som förr ansågs välbergad på sin torfva, icke längre förmår behålla den, och icke längre kan anses ens

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts).*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

ega den, ty om han än eger ett hemman, som varit värdt 50,000 kronor och hvarför betalts ändå lägre, så kan detta hemman ändå icke under nu varande förhållanden anses representera ett värde öfver 30,000 kronor. En talare på geflebänken har omtalat, huru som han hört en landtbrukare uppgifva, att han droge 10 procent vinst af sin egendom. Det påminner mig om ett samtal, som jag härom dagen hade med en egendomsegare från mellersta Sverige, och hvilken jag frågade, huru han redde sig under dessa svåra tider. Han svarade: jo, jag står mig temligen bra. Jag invände då: huru sköter då du ditt jordbruk? Åh, svarade han, jordbruket har jag icke så mycket egnat mig åt. Jag har på min egendom tillgång på ganska mycken skog och jag har afverkat och försålt deraf med mycket god behållning. På det sättet kan det nog gå för sig att vinna inkomster, men huru går det i längden, när skogen afverkats? Betrakta vi Sveriges export och import och efterse hvad som härifrån hufvudsakligen exporteras, så finna vi att det är till största delen trävaror, men högst obetydligt industrialster. Den förra exporten, nemligen trävaror, som man nu har att lita på för att något uppehålla handelsbalansen — den lönar sig nog bra — men med den rastlösa, om icke hejdlösa skogsafverkning, som nu pågår, torde den i brist af skogar, förr än man beräknar, upphöra eller åtminstone måste mycket inskränkas.

Hvad industrialster beträffar, så har man öfver allt utom hos oss vidtagit åtgärder för att stänga portarne för utländsk import, ty tullarne i andra länder göra det omöjligt för oss att dit exportera våra alster.

Jag har under mer än trettiofem år varit industriidkare och vet, hurudan industriens ställning varit och i närvarande stund är. En talare har sagt, att en viss trötthet synes gjort sig gällande och att kapitalet hvilar — ja, icke kan man undra på denna trötthet, om oaktadt alla ansträngningar jordbruk och industri gå med förlust — men kapitalet det hvilar icke. Till underpris kan detta nu förvärfva sig de fasta egendomarne.

Vi mindre industriidkare, som arbeta för afsättning af våra fabrikat inom landet, hafva en verklig öfverproduktion; vi få sätta i hög, som det heter, våra afnämare, hvaribland de fleste äro jordbrukare, de hafva icke köpförmåga — och ansträngande sig till det yttersta för att gifva arbete åt våra aktade arbetare — blifva dock de fleste arbetsgifvare tvungne att, om än med vemod, afskeda en större del af sina arbetare — sådant är förhållandet så väl inom den mindre som större industrien, och visserligen köpa vi brödet af jordbrukaren billigt, men han kan inte lemna förtjenst till oss, nej icke ens till sina egna arbetare, ty hans produkter betala ej arbetet, särdeles spannmålen — som ej ens kan säljas — och han måste inskränka sig till det yttersta.

Man säger, att arbetaren skulle komma att lida af att man gör brödet dyrare för honom. Ja, det är väl möjligt att brödet blefve något dyrare för arbetaren, men ändå dyrare är det för honom,

då han saknar arbete och sålunda icke kan förtjena något att köpa bröd för. Ty hvad betyda 8 à 10 kronor per år i en arbetares lefnadskostnader, som väl spannmålstullen skulle göra, mot det att han lider brist på arbetsförtjenst? Låt honom en enda vecka, en enda dag i veckan sakna arbete, hvartill tron I, mine herrar, att det billigare brödpriset då gagnar honom? Förlusten på det ena hållet uppväges på långt när icke af vinsten på det andra. Och att äfven jordbrukets arbetare nu lida, då jordegaren icke kan äfven till lågt pris afyttra sin säd, är påtagligt; på dessa jordbruksarbetares förhållande skulle icke heller ett något högre brödpris inverka menligt, allra helst då man vet hurusom, enligt en gammal god sed bland vår svenska allmoge, drängen och dagakarlen äta vid husbondens bord samt statkarlen åtnjuter sin aflöning hufvudsakligen in natura i spannmål, men vanligtvis får så mycket mera deraf än han konsumerar, att han är i tillfälle att afyttra en del deraf.

Man har äfven velat påstå, att de smärre jordegarna icke hafva att vänta någon nytta af spannmålstullar. Af egen erfarenhet är jag emellertid öfvertygad om motsatsen. Jag känner nemligen flera, ja många mindre hemmansegare, hvilka alltid sjelfva bruka och arbeta på sin jord, och detta i allmänhet på ett sätt, att de erhålla relativt bättre afkastning deraf än den större jordbrukaren.

Men blir då den utländska konkurrensen dem för öfvermäktig och dåliga tider såsom nu inträffa, se de sin möda och sitt arbete vara förgäfvade, se de, att det är dem omöjligt att afyttra sina produkter, att de icke hafva någon ersättning för sitt arbete, att de icke kunna sälja sin med svett och möda förvärfvade arbetsprodukt, ja ej ens till de nödvändigaste behofven — är det då underligt, att de förlora modet och blifva mer eller mindre häglösa eller att de lemna sin jordtorfva för att i städerna söka det uppehälle, som jordens brukande icke kan lemna dem! Men äfven i städerna skola de mötas af många offer för arbetslöshet och nöd i följd af det bedröfliga tillstånd, hvarpå industrien för närvarande befinner sig och som helt säkert till våren skall gifva oss den sorgliga anblicken af kringvandrande skaror af arbetare från industrien, som, bedjande om arbete till det lägsta pris, icke kunna få det, och blifva för lifvets uppehållande bringade att med blygsel tigga det billiga brödet.

Hade jag den aflägsnaste tanke att genom spannmålstullars införande brödet skulle fördyras för arbetaren utan motsvarande större fördelar, skulle jag icke med min röst bidra till ett beslut i sådan rigtning. Min tro är emellertid att vi, på samma gång vi hjälpa jordbruket, äfven hjälpa öfriga näringar samt att, i så nära förhållande som jordbruket och näringarne stå till hvarandra, de äfven i förevarande afseende böra räcka hvarandra handen för att söka frigöra sig från denna skatt till den lyckligare utlåndingen — ty till honom är det nu vi betala brödsfatt, till honom, som genom en mildare natur och bättre jord förmår frambringa billigare spannmål. — Det är därför i den fulla öfvertygelsen, att

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

jag förfäktar den redbare svenske arbetarens intresse, som jag nu anhåller att få yrka bifall till Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag.

Herr Fredholm i Stockholm: Då här under diskussionen arbetsgifvarne å ömse sidor lätit sig angeläget vara att framhålla hvad som för arbetaren vore bäst, ber jag att med anledning deraf få gifva ett uttryck åt hvad arbetarne sjelfva tänka om saken. Jag anhåller då att få meddela, att fackföreningarnes centralkomité, bestående af femtio ombud för 24 i Stockholm befintliga fackföreningar, som tillsammans räknas omkring 4,000 medlemmar, ombedt mig inför Kammaren frambära en bestämd protest mot införandet af hvarje tull å lifsförnödenheter, såsom enligt deras mening varande af natur att medföra en alldeles bestämd och mycket stor skada för dem.

Herr Näslund: Redan i fjor uttalade jag min åsigt om spannmålstullar och det kan måhända därför anses öfverflödigt att jag äfven nu begärt ordet. Men det är särskilda omständigheter, som föranledt mig dertill. Jag har nemligen från min hemtrakt, eller rättare från det kommittentskap jag representerar, fått mottaga en mängd petitioner från folkmöten samt skrivelser från fattigvårdsstyrelser, samtliga uppmanande mig att med alla till buds stående medel och för så vidt fosterlandets väl deraf icke beröres verka för att spannmålstullar icke måtte blifva införda.

Ifrån en kommunalnämnd har jag fått mig tillsänd en uppgift, som nämnden vid för ändamålet hållna sammanträden uppgjort angående församlingens behof af spannmål för året till följd af den inträffade missväxten, och framgår af denna uppgift, att den församlingen, som är en bland de folkrikare inom orten, har behof af att från annat håll anskaffa icke mindre än cirka 5,000 säckar mjöl. Skulle nu artikeln mjöl åsättas den af Bevillnings-Utskottet föreslagna tull, 3 kronor 50 öre pr 100 kilogram, så komme denna enda kommun att få utgöra en ny skatt af mellan 15 å 20,000 kronor, och detta under en tid, då en hvar endast med de största ansträngningar och otroligaste försakelser är i stånd att fullgöra sina utskylder till stat och kommun. Huru detta skall komma att kännas för denna ort, torde herrarne nog kunna göra sig en föreställning om, och herrarne torde icke heller förvånas öfver att jag, såsom ortens representant, icke kan rösta för ett dylikt förslag.

Jag skall icke besvara med några vidare sifferuppgifter, men jag kan icke underlåta att upplysa derom att, enligt anställda beräkningar, ej öfver 5 procent af samtliga jordbrukare inom mitt kommittentskap kunna under goda år afyttra 15 å 20 tunnor spannmål. Kan man vid sådant förhållande påstå, att tull å spannmål skall komma att verka till de mindre jordegarnes fördel och föranleda jordbrukets höjande? Nej, tvärt om. Skulle tull nu åsättas spannmål och vi få ett sådant missväxtår som det nu senaste,

så är det att befara, att nöd, sjukdomar och emigration till Amerika skola blifva den slutliga följden af denna åtgärd. Under sådana förhållanden ber jag att få yrka afslag å Utskottets hemställan.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Hæggström: Då jag är den 64:de talaren i ordningen, så är det naturligtvis icke att vänta, att jag skall hafva något nytt att anföra i denna viktiga fråga. Men just därför att frågan är så viktig, anser jag mig böra till protokollet tillkännagifva min ståndpunkt i frågan, på det att de af mina kommittenter, som icke veta mina åsikter, må kunna få kännedom derom.

Allt ifrån frihandelssystemets införande här har jag varit protektionist. Men detta skulle icke hindra mig att, om nu fråga allenast vore om tull å spanmål, derå rösta afslag. Här gäller frågan emellertid att bryta med ett 30-årigt system, och det är därför jag yrkar bifall till Utskottets förslag. I hela riket och inom Kamrarne råda olika meningar i denna sak, likaså i min hemort, hvarom jag fått bekräftelse genom till mig ingångna telegram så väl från motståndare till som anhängare af skyddstullsystemet. Somliga bäfva för spannmålstullen, ty de tro, att det blott är fråga om införande af en sådan. Andra äro icke rädda för en dylik tull, emedan de inse, att under de förhållanden, som nu förefinnas, man icke kan hålla ut i längden, utan att någon förändring måste ske. Då jag röstar för Utskottets förslag, gör jag det ock under den förutsättning, att ett genomfördt skyddssystem införes och att skydd lemnas åt alla näringar, som deraf äro i behof, icke allenast åt jordbruksnäringen. Jag gör det vidare under den förutsättning, att, såsom Bevillnings-Utskottet i betänkandet antyder sin åsigt vara, tullen nedsättes å vissa mera betydande konsumtionsartiklar, såsom kaffe, socker och lysolja. Vore det icke fråga härom, så skulle jag, ehuru protektionist, rösta mot Utskottets förslag.

När frihandeln för 30 år tillbaka efter stor kamp fick öfvertaget, åberopade man, att man skulle följa de stora staternas exempel och blifva frihandlare. Nu hafva många af dem vändt sig från frihandeln och blifvit skyddsvänner, såsom Ryssland, Tyskland och Frankrike, hvilka dock äro långt rikare och mäktigare än Sverige. Då vi hafva sådana exempel för ögonen, kan det icke vara skäl, att ett så litet land som Sverige skall fortfarande hafva sina portar öppna för allt utländskt kram och icke åtnjuta något skydd för sina näringar. Det kan icke bära sig i längden. Ehuru icke några missväxtår inträffat, ehuru vi varit förskonade från krig, andra olyckor och nöd, så är tillståndet i landet likväl sådant, att det icke gerna kan blifva sämre. Kan det då vara sundt att fortsätta på den bana, som vi beträdt för 30 år sedan? Under den tid, då skyddssystemet var rådande, voro förhållandena bättre än nu, och då vi en gång pröfvat detta system och funnit oss väl deri, så böra vi nu återgå till detsamma. Jag upprepar det, andra stater, mäktigare och större än vi, hafva åter infört detta system,

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

och vi böra därför följa deras exempel för att vinna reciprocitet. Taga de åter bort skyddssystemet, à la bonne heure, låtom oss då följa efter.

Om vi taga hänsyn till den mängd protesterade vexlar, som ligga i bankerna, de stora hypotekslån, hvaruti så väl större som mindre hemmansegare häfta, och industriidkarnes upplåningar i bankerna, så tror jag, att vi skola mer än en gång betänka oss, innan vi fortsätta på den frihandelsväg, hvarå vi inslagit. Om nu dessa i mängd förfallna skulder på en gång indrifvas, huru kommer det då att gå? Sannolikt så att inom de mera skuldsatta delarne af landet hvar 4:de eller 5:te hemmansegares fastighet säljes på utmätningssauktion. Till hvilket pris under denna tid af allmän förlägenhet och misstro dessa egendomar skola realiseras är ej svårt att gissa, och hvilken, tron I, mine herrar, blifver i regeln köparen? Jo, icke blir det några mindre jordbrukare, utan fordringsegaren, den store kapitalisten eller pantinnehafvaren, och manne det blir någon lycka för landet? Denne kommer icke att bruka sin jord sjelf, utan öfverlemnar den till arrendatorer, som få betala ett drygt arrende och ej kunna underhålla samma antal arbetare, som den förre egaren. Man har här talat om stadsarbetaren och att det skulle blifva så dyrt för honom. Ja, jag tror att brödet å vissa orter kommer att i någon mån fördyras, men jag tror att det betyder mindre, än att en mängd arbetare icke kan hålla sig på landet, utan måste söka sig till städerna. Redan länge har ju klagats öfver, att arbetare ifrån landet strömma in till städerna och konkurrera med de arbetare, som der äro bosatte. Huru skall det blifva då, om en massa hemman måste säljas på landsbygden, och icke allenast deras förre egare, utan ock större delen af deras arbetare icke vidare få arbete på landet? Då de hvarken vilja svälta i hjel och ej heller vilja stjåla, manne de ej, för att få nödigt arbete, skola söka sig in till städerna för att der arbeta för lägsta möjliga dagspenning? Skall det blifva någon fördel för i städerna redan befintlige arbetare? Icke kan jag räkna ut det. Jag kan icke se någon fördel för dem deri. Deremot, få dessa arbetare sysselsättning på landet, så blifva icke stadsarbetarne trängda af dem, som komma in från landet.

Jag har från frihandlarnes sida hört och antecknat en mängd argument, som det visserligen vore frestande att upptaga till besvarande, men det kan icke efter två dagars öfverläggning och vid denna sena timme falla mig in att dermed nu ytterligare upptaga herrarnes tid och tålmod. Det är dock ett par yttranden, som jag med några få ord måste beröra.

Herr Carl Ifvarsson sade, att vi borde skicka någon till regeringen för utredning. Jag vet icke om det var allvar eller skämt. Det lär väl icke tjena något till att skicka frågan för utredning till en så utpregladt *frihandelsvänlig* regering som den närvarande. Det vore att sätta bocken till trädgårdsmästare. Att förslaget sålunda kan vara allvarsamt menadt, det har jag svårt för att tro, när det kommer från en så djupt tänkande och klok man som

Herr Carl Ifvarsson. För öfrigt har denna regering försökt sig med en mängd komitéer. Hvad hafva dessa komitéer uträttat? Hafva vi af deras arbeten fått några positiva resultat? Nej, icke hvad jag vet. Således tror jag, att det icke är värdt att försöka ytterligare dermed.

Hans Excellens Herr Statsministern sade bland annat, att spanmålstullen vore olämplig, därför att den vore en kapitationsafgift, och att deruti låge en orättvisa. Ja, ställ beskattningen huru man vill, så kommer *alltid* att deruti ligga mer eller mindre orättvisa. Hvad äro finanstullar för öfrigt annat än en kapitationsafgift? Kaffe och socker äro icke nödvändiga för arbetaren. Man säger visserligen, att hvilken som vill kan undgå beskattningen å de så kallade kassa-artiklarne genom att afhålla sig från att förbruka dem. Ja, det kan i viss grad vara sant hvad tobak och bränvin beträffar, men icke med kaffe och socker, hvilka sistnämnda numera blifvit nödvändighetsvaror, och således blifver tullen å dessa lika väl en kapitationsafgift.

Herr Statsministern talade vidare om arbetarnes betryckta ställning, och att dem därför icke borde påläggas ökade skatter. Ja, det förvånar mig då, att han icke föreslagit en nedsättning i afgifterna på kaffe och socker, efter som statskassans ställning företer stora öfverskott från föregående år.

Man har här till och med låtit framskymta hot om upplopp, ifall de föreslagna tullarne skulle blifva af Riksdagen beslutade. Jag vet icke hvilken styrka regeringen har, men jag har så mycken tilltro till lag och rätt här i landet, att jag tror att folkets representanter kunna vara skyddade, hvilken åsigt de än må hafva, så att det hotet skrämmer icke mig, lika litet som någon annan i denna Kammare.

Vid denna sena timme vill jag icke längre upptaga Kammarrens tid. Af hvad jag sagt framgår, att jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Sandwall: Om jag vore jordbrukare eller jordegare, skulle jag nöja mig med att helt enkelt instämma med dem, som yrkat bifall till Utskottets hemställan, och det värsta som då kunde hända mig vore, att frihandlarne skulle beskylla mig för egennyttiga beräkningar.

Nu är jag emellertid hvarken jordegare eller jordbrukare, men då jag detta oaktadt kommer att tillstyrka Bevillnings-Utskottets förslag om skydd för landets modernäring, jordbruket, så sker det därför, att jag anser denna näring utöfva ett sådant inflytande på alla andra näringar, så väl på landet som i städerna, att alla samhällsklasser måste sträfvä till samma mål, nemligen förbättring i landets bekymmersamma ekonomiska ställning, och att vi i detta fall alla böra vara solidariska med hvarandra.

Alla, som inom denna Kammare yttrat sig i den föreliggande frågan, så väl frihandlare som skyddsvänner, hafva varit ense om, att vårt jordbruk och alla andra näringar inom landet arbeta

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

under tryckta och bekymmersamma förhållanden, och det är således endast om sättet att afhjelpa dessa missförhållanden, som striden nu föres.

Skyddsvännerna förmena, att väl afpassade tullsatser, så väl för jordbruksprodukter som industrialster, skulle verka välgörande, dels därför att derigenom skulle beredas en jemnare och säkrare afsättning för hvad som inom landet produceras, dels och hufvudsakligast därför att derigenom skulle beredas sysselsättning åt landets egna arbetare, hvilka nu i följd af en hejdlös import gå sysslolösa.

Frihandlarne deremot hålla hårdnackadt på det ruinerande frihandelsystem, som nu är rådande, under förevändning, att man icke bör fördyra brödet för arbetaren, att man icke bör skapa svälttullar m. m., ja, en talare har i sin frihandelsifver gått så långt, att han yrkat på borttagandet af alla nu befintliga tullsatser.

Från frihandlarnes sida har framställts ett förslag, för afhjelpande af det betryck, hvori landtbrukarne befinna sig, hvilket förslag nog är mycket radikalt, men hvilket skulle medföra de mest ödesdigra följder.

Man har nemligen ansett enda sättet för förbättring af jordbrukarnes framtida ställning vara, att reducera jordvärderna till ungefär hälften af hvad de nu gälla, men man glömmar, att jordegendomarne öfver hufvud taget äro skuldsatta till nära nog sitt halfva nu varande värde, och att följden af en sådan reduktion skulle blifva, att nästan alla nu varande egare af jord blefve ruinerade och bokstaffigen bortsopade från jorden.

De, som framställa dylika förslag, glömma alldeles att yttra ett ord om hvem som vid en sådan omstörtning skulle taga jordbruket om händer.

Man glömmar äfven, att i samma stund jordbruksvärderna ned-sättas till hälften, så minskas i samma proportion jordegendomarnes skatteförmåga till stat och kommuner, och hvarmed skall denna stora brist fyllas?

Redan nu ser man landtbefolkningen i oroväckande grad strömma till städerna i hopp att der finna sin bergning, men huru mycket mera skulle icke detta blifva fallet, om en allmän jordbrukskris skulle inträffa?

Ja, mine herrar, ni som så vackert tala om, att man icke bör genom att gynna landtbrukarne fördyra brödet för befolkningen i städerna, ni glömma att i samma mån som den utarmade landtbefolkningen strömmar in till städerna och öfverbefolkar dem, komma de inflyttade att till underpris utbjuda sitt arbete och dymedelst taga brödet från de förut hårdt pröfvade arbetare, som redan finnas i städerna, och således bringa äfven dessa i armod och elände.

Då jag har närmare 300 personer, inberäknadt män, qvinnor och barn, som genom mitt eget arbete och deras arbete i min tjänst hafva sin utkomst, och då jag är minst lika mycket be-

roende af mina arbetare som de af mig, så må väl ingen kunna föreställa sig, att jag skulle vilja arbeta i en rigtning, som vore egnad att bereda min och mina arbetares undergång.

Nej, mine herrar, då jag yrkar skydd för jordbruket likasom för andra näringar, så sker det icke minst i arbetarnes sanna intresse.

Man frågar hvad fördel kan städernas befolkning hafva af tull på landbruksprodukter, och jag svarar, att det lärer väl icke kunna bestridas, att jordbruket är landets hufvudnäring, från hvilken vi strängt taget alla hemta vår utkomst, hvaraf följer, att när jordbrukaren får skydd för sin näring, så får han större köpförmåga, hvarigenom industriidkare, handverkare och köpmän, så väl i stad som på landet, få en lifligare afsättning och följaktligen kunna bättre aflöna sina arbetare. På detta sätt skall välmågan i allmänhet blifva större, och då betyder det föga, om brödet kostar några öre mera per dag.

Man har inom denna Kammare från åtskilliga håll, till och med från sådana, derifrån man minst bort vänta det, hört varningar, ja till och med hotelser, att på samma gång skyddstullar gå igenom, skulle fara vara å färde, och en talare från skånebanken har till och med för herrar skyddsvänner upprullat den röda fanan, det vill säga, hotat med att arbetarne skola göra uppror. Nej, mine herrar, de redbare, verkliga arbetarne, som nog rätt förstå saken, göra icke uppror därför att brödet blir något dyrare, så länge de hafva fullt upp att göra och god inkomst, som gör att de med lätthet kunna förskaffa sig sitt bröd; men om de genom en oklok tullpolitik ställas utan arbete, och derigenom blifva i saknad af medel att förskaffa sig sitt bröd, huru billigt det än vore, då först kunde man med skäl befara uppror och öfverträdelser af lagen, ty nöden har ingen lag.

När jag således i hela landets och icke minst i arbetarnes intresse yrkar skydd för det svenska arbetet, så skulle jag icke frukta att inför tusen sinom tusen arbetare uttala denna min åsigt, viss att icke löpa den ringaste fara att af dem blifva missförstådd eller ansedd för att hafva arbetat emot deras eget och hela landets väl.

Man har inom denna Kammare hört klander uttalas öfver jordbrukarnes sätt att sköta sin jord och man har i denna omständighet velat finna orsaken till jordbrukarnes betryckta ställning, och man har äfven sökt att inom Kammaren gifva undervisning i sättet att rationellt sköta jordbruket. Då emellertid dessa rådgifvare samtliga äro tjenstemän från städerna och sannolikt icke hafva ringaste begrepp om jordbruk, så torde landthushållningen ej vinna mycket på dylika anföranden.

Jag har visserligen i minst 50 år egnat mina krafter åt jordbruk och industri, men icke skall jag tillåta mig att uppträda som läromästare i sättet att sköta jordbruk och allra minst för dem, som egnat hela sitt lif åt denna näringsgren.

Vill man rätt lära känna arbetarne och deras behof, så sker

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

detta säkrast genom att dagligen hafva beröring med dem, ja, att lefva midt ibland dem, så som jag och många andra arbetsgifvare varit i tillfälle att göra, men icke sker det hvarken i studerkammaren, vid universitetet eller i embetslokalerna.

Om de frihandelsvänliga tjänstemän, som nu så ifrigt tala emot skydd för våra näringar och våra arbetare, under förevändning att allt sker för att icke fördyra brödet, ville genom handling visa sitt medlidande, så frågas hvarför dessa tjänstemän, i synnerhet de högst aflönade, hvilka då lifsförnödenheterna äro dyra aldrig försumma att begära *dyrtidstillägg*, icke nu sätta i fråga att under namn af *billighetsafdrag* afstå en del åt arbetare, som, genom frihandelns välsignelser gå sysslösa. Jag vill icke påstå, att tjänstemännen i allmänhet hafva för stora löner, men jag tycker att de, hvilka åtminstone hafva sin säkra inkomst, borde tänka på att tiderna kunna blifva sådana, som de äfven äro på god väg att blifva, att våra jordbrukare och industriidkare icke längre kunna underhålla dem, åtminstone icke med så höga löner, som under lyckligare statsekonomiska förhållanden åt dem beviljats.

För att väcka oro och misstroende i skyddsvännernas läger och i synnerhet bland industriidkarne, insinuera frihandlarne, att om landtmännen få skydd för jordbruksprodukter, så skola de svika industriens män, när fråga blir att sätta tull på industriälsker. Jag tror icke derpå, utan är fullt öfvertygad, att hvarje rättänkande landtman skall understödja industrien, hvilken likaväl som jordbruket är i största behof af skydd mot den införsel från utlandet, hvilken hotar att ruinera vårt land och tvinga vår kraftigaste befolkning att lemna detsamma.

En talare har yttrat, att vårt land importerar för mycket lyxartiklar, och ingen kan vara villigare än jag att instämma häruti; ty detta är en länge känd sak, men hvem är skulden härtill, om icke just frihandlarne?

När frihandlarne 1882 lyckades genomdrifva franska handels-traktatens förnyande, utgjorde tullen på blommor och annat bjefs fyra gånger så mycket som den nu gör, för att icke tala om champagne, för hvilken nu betalas i tull endast 15 öre pr liter med ett varuvärde af omkring 6 kronor. Då hette från frihandlarnes sida, att en förnyelse af traktaten var nödvändig för att skydda vår afsättning af jern och trä, och detta oakadt allt förädladt trä och jern från Sverige belades med så höga tullar i Frankrike, att vår export hufvudsakligast måste inskränkas till råvaran, det vill säga smältstycken och plank.

På detta sätt förbehöll sig Frankrike att låta genom sina arbetare förädla våra exportartiklar, medan vi få allt hvad vi från utlandet importera i det mest fulländade och komplett förädlade skick, hvilket gör att utländske arbetare taga arbetsförtjensten på så väl det vi importera som det vi exportera. Medan vi sålunda gynna de utländske arbetarne, taga vi brödet från våra egna ge-

nom en oklokt uppgjord handelstraktat, emot hvilken så väl jag som andra skyddsvänner röstade.

Detta kan man kalla att sätta svälttullar för den svenske arbetaren.

Hvarje arbetsgifvare, som ömmar för sina arbetare, i synnerhet när man som jag har dugliga, nyktra och bepröfvade sådana, vill gerna i det längsta bereda dem arbete, men man kan ej göra det omöjliga, ty när landtbrukaren knappast till något pris kan afyttra sina produkter och således ingenting förmår att köpa af industriidkaren, så blir följden, att den senare med de resurser, han möjligen under lyckligare tider förskaffat sig, får försöka att i det längsta underhålla sin arbetsstyrka. Men ett sådant förhållande kan icke räcka länge: det står nemligen icke i mensklig förmåga att oupphörligt gifva ut penningar, då sådana icke flyta in, och hvad blir då följden? Jo, man måste i lyckligaste fall låta arbetarne arbeta halva dagen, men slutligen måste man afskeda dem. Jag hemställer till arbetarne sjelfva, om de icke skulle vilja hellre betala brödet något dyrare, under förutsättning att ostörda få arbeta mot en tillräcklig aflöning, framför att köpa brödet något billigare men få arbetstiden förkortad och aflöningen följaktligen minskad samt i värsta fall blifva afskedade? Arbetarnes svar härpå kan ej vara i ringaste mån tvifvelaktigt. Hans Excellens Herr Statsministern yttrade i dag, att det var orätt, att den ene samhällsmedlemmen skulle beskatta den andre. Det kan så tyckas, men är det bättre, att alla samhällsmedlemmar skatta till utlandet? Om jag betalar en jordbrukare för jordbrukets produkter, som han lemnar mig, eller jag betalar en handverkare för något arbete, som han åt mig utfört, och jordbrukaren eller handverkaren betalar mig för hvad jag levererat till dem, så hafva vi, efter mitt sätt att se saken, ömsesidigt gjort hvarandra en tjänst och deraf haft fördel å båda sidor.

Men af allt vi skicka till utlandet för importerade varor få vi icke något igen, annorledes än i form af lån, som vi nästan hvarje år måste upptaga till betydliga belopp.

Så länge ännu vår kredit räcker och vi kunna erhålla lån, går det nog, men den tid kan komma, då Sverige kommer i samma belägenhet som Egypten, och då torde *våra* fordringsegare ej visa sig mindre pockande eller mot oss ådagalägga någon större långmodighet.

Hans Excellens nämnde äfven, att stora summor af de lånta penningarna ligga i våra jernvägar, och detta eger ju sin rättighet. Dessa penningar äro ju heller icke illa använda, men de hade kunnat vara ännu bättre använda, om man i tid tänkt på att taga jernvägsmaterielen från svenska verkstäder och sålunda i någon mån sökt att hålla jernindustrien i vårt eget land uppe.

Det hade varit att gifva ett reelt handtag åt vår andra hufvudnäring, jernhandteringen.

Vidare har Hans Excellens yttrat, att orsaken, hvarför upplopp egde rum i England under skyddssystemets senaste tid, va-

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

rit, att arbetarne ville skudda af sig de förhatliga skyddstullarne å spannmål, men det var icke arbetarne utan de rika fabrikanterne, som satte rörelsen i gång, enär de trodde sig derpå förtjena genom att få billigare föda för sina arbetare.

Men jag frågar Herr Statsministern, hvad det är, som nu der driver massorna genom gatorna, då de tvingas af svält att storma butikerna och våldföra sig på annans egendom? Icke måtte det vara tullarne, efter som England är frihandelns förlofvade land.

Herr Statsministern påpekade, huru mycket vårt jordbruk gått framåt på senare tiden, och detta lär ingen bestrida, men det är också ett faktum, att folkmängden icke har ökats i större proportion än den, i hvilken jordbruket utvecklats.

Hvad är det då, som gör att jordbruket icke kan förse Sverges befolkning med spannmål nu likaväl som när det var i utveckladt och sämre skick?

Hvarför nödgas vi nu taga in alla ädlare sädesslag från utlandet?

Är väl svenska folket numera så förslappadt, eller hvad är orsaken? Icke kan det vara vår landtbruksakademi och dess åtgöranden, som verkat derhän?

Landets totalområde är ju detsamma som före frihandelns införande, och den öppna jordens areal har, som alla känna, betydligt ökats, eftersom jordbruket gjort så storartade framsteg. Har då vår jord blifvit så utmagrad? Ja, då måtte detta vara en följd af den öfverdrifna hafreproduktionen, som man inom frihandelslägret så ifrigt framhållit och så mycket beprisat.

Man har sagt, att tullen å spannmål verkar direkt till sitt hela belopp.

Nej, mine herrar, den verkar alldeles på samma sätt som utlandets tull verkar med afseende å våra exportartiklar, jern och trävaror, när vi skicka dem till utlandet. Det är nemligen exportören, som i hufvudsaklig grad får vidkännas en prisnedsättning, som motsvarar, om icke hela, åtminstone en stor del af tullsatsen.

Då frågar man: Om tullen icke verkar till förhöjning af priset, hvad har då jordbrukaren för nytta af tull på spannmål?

Jo, den nyttan, att han får en jemnare och säkrare afsättning och att han behåller sin egen marknad inom landet, och att hans skatter minskas.

Det kan väl icke bestridas att, om de 77 millioner kronor, som utgjorde handelsbalansen år 1883, hade stannat på våra egna åkerfält, i våra egna verkstäder, hade det känts behagligare än att först gå miste om denna summa och sedan låna upp penningar från utlandet för att betäcka balansen.

Det kunde vara mycket att tillägga, men jag vill icke längre upptaga Kammararens tid. Jag vill blott till de arbetare, som möjligtvis låtit vilseleda sig om hvilka som äro deras verkliga vänner, de som tala granna fraser eller de som med handling visa sin välvilja, framställa en varning emot falska vänner.

Då jag nu uttalat min mening i frågan, har jag gjort det med det lugna och glada medvetande, att jag endast haft för ögonen fosterlandets sanna bästa och särskildt arbetarnes.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Om frågan faller, drabbar ansvaret icke mig och de med mig liktänkande, utan dem, som hylla frihandelns grundsatser, och det i samma mån högre, ju högre deras ställning är inom samhället.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Då tiden nu var lång framskriden, afbröts här öfverläggningen för att återupptagas i morgondagens sammanträde.

§ 2.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *P. Nilsson* i Råby under nio dagar från och med den 8 i denna månad.

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter klockan 11 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.